

Universitätsbibliothek Wuppertal

Q. Horatius Flaccus

Horatius Flaccus, Quintus

Amstelaedami, 1728

Carminum liber II

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-830](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-830)

Q. HORATII FLACCI CARMINUM

LIBER II.

I.

AD ASINIUM POLLIONEM.

MOTUM ex Metello consule civicum,
 Bellique causas, & vitia, & modos,
 Ludumque Fortunae, gravisque
 Principum amicitias, & arma
 5 Nondum expiatis tincta cruoribus,
 Periculosae plenum opus aleae,
 Tractas, & incedis per ignis
 Subpositos cineri doloso.

v. 5. Vulg. UNCTA.

5. ET ARMA NONDUM EXPIATIS UNCTA CRUORIBUS] Sic exhibent miro consensu codices Manuscripti, *uncta cruoribus*; & defendi quidem poterit ex alio Horatii loco, Epod. 5.

Et *uncta turpis ova ranae sanguine*. nisi forte eodem vitio & iste versiculus laboret. Sed simili metaphora *oblita* dixerunt alii, Ovid. Metam. IV, 96.

venit ecce recenti

Caede leaena boum spumantes oblita rictus.
 & in Epist. Canaces;

Oblitus a dominae caede libellus erit.
 Cicero pro Roscio c. 52. *Crudelitate sanguinis perlitus*. Ita & *delibuta*. Seneca Controv. 2. *Conversata es diutius inter humano sanguine delibutos*. Nostrer Epod. 17.

Quantum neque atro delibutus Hercules
Nessi cruore.

Quippe *delibutus unctus dicitur*, ut Donatus ait ad Terentium, & vetus Scholiastes ad Nostrum. Quamquam observandum est alios scriptores in

eadem Nessi historia, ubi Horatius *delibutus* habet; non *unctus* verum *sinctus* usurpasse. Cicero de Nat. Deorum III, 28. *Nec enim Herculi Deianira nocere voluit, cum ei tunicam sanguine Centauri TINCTAM dedit*. Ovid. Metam. IX, 131.

Excipit hunc Nessus: neque enim moriemur inulti
Secum ait: & calido velamina TINCTA cruore
Dat munus nuptae.

& paulo infra, quod eodem redit. v. 153.

IMBUTAM Nessaeo sanguine vestem.

Seneca Herc. Oetaeo, v. 470. de Nessu;

Cruore tincta est palla semiferi, pater.

Lego itaque & hic,

Nondum expiatis TINCTA cruoribus.
 minima quidem Scripturae differentia, cum in Codd. Mss. *unctus* a *sinctus* nisi contentis oculis vix possis dignoscere: sed non minima sententiae. *Uncta* enim cruore arma vix dici potuerunt, nisi statim a praelio & caede, priusquam tergerentur: *tincta* vero etiam diu postea manserunt; quia macula, quae semel penitus infederat ferro, ablu

non

Paullum

- Paullum severae Musa tragoediae
 10 Desit theatris: mox, ubi publicas
 Res ordinariæ, grande munus
 Cecropio repetes cothurno,
 Insigne maestis praesidium reis,
 Et consulenti Pollio curiae:
 15 Cui laurus aeternos honores
 Dalmatico peperit triumpho.
 Jam nunc minaci murmure cornuum
 Perstringis auris: jam litui strepunt:
 Jam fulgor armorum fugacis
 20 Terret equos, equitumque voltus.
 Videre magnos jam videor duces
 Non indecoro pulvere fordidos,
 Et cuncta terrarum subacta,
 Praeter atrocem animum Catonis.

V. 21. Vulg. AUDIRE.

Juno

non poterat. Quare aptius est huic loco & occa-
 sioni TINCTA; & sic alii passim scriptores; nemo
 usquam, quod sciam, uncta. Virgil. Georg. III.

Ac vix suppositi tinguuntur sanguine cultri.

Noster Carm. III, 23.

Victima Pontificum securim Cervice tinguet. Ovid.
 Trist. II, 387.

Tingeret ut ferrum natorum sanguine mater.

Ibid. IV, 2.

Victima purpureo sanguine tingat humum.

Ibid. IV, 6.

Quam cui tela suo sanguine tincta rubent.

Idem in Ibide.

Tincta Lycambeo sanguine tela dabit.

& iterum,

Sive meo tingent sanguine rostra lupi.

& iterum,

Ipse suo melius sanguine tinxit humum.

Quin, ut hic apud Nostrum *tincta cruoribus*, ita
 & utramque vocem apud alios sic positam repe-
 rias: ut praeter Ovidii & Senecae loca jam citata,
 ille Pont. III, 2.

Decolor affuso tincta cruore rubet:

Hic Thyeste, 257.

Cruore saepe regio tinctas alit.

Phaedrus Fab. II, 4.

Tinctum cruore panem misit malefico.

Boëtius Consol. II, 5.

Cruor horrida tinxerat arma.

12. GRANDE MUNUS CECROPIO REPETES CO-
 THURNO] Heinsius pater, *Forte*, ait, *scribendum*
est,

Cecropii repetes cothurni.

Heinsius autem filius, in ora sui codicis, cujus
 exemplar penes me est, *Forte*, ait, *legendum*,

Cecropios repetes cothurnos.

Sed vix tanti haec videntur, ut a recepta omnium
 librorum lectione hic recedamus. Caeterum ista,
Mox ubi publicas Res ordinariæ, perperam accipiunt
 nuperi Interpretes. Rectius veteres Scholiastae,
 qui *ordinariæ* explicant, *scripseris*. *Ordinare* quidem
 hoc sensu inusitatum est satis: sed Noster magnus
 Novator a Graecis hoc accepit, quibus *ἑντάξ-
 ην*, *ordinare*, est *librum scribere*, & *ἑντάξμα*,
liber, *volumen*. Ipsa plane hic sententia sensum
 hunc efflagitat.

21. AUDIRE MAGNOS JAM VIDEOR DUCES] Quid
 fodes narrant boni illi Duces, quos audire sibi vi-
 detur Noster?

Audire magnos jam videor duces,

N

Nen

- 25 Juno & Deorum quisquis amicior
Afris, inulta cesserat inpotens
Tellure, victorum nepotes
Rettulit inferias Jugurthae.
Quis non Latino sanguine pinguior
30 Campus sepulcris in pia proelia
Testatur, auditumque Medis
Hesperiae sonitum ruinae?
Qui gurges, aut quae flumina lugubris
Ignara belli? quod mare Dauniae
35 Non decoloravere caedes?
Quae caret ora cruore nostro?

Sed

*Non indecoro pulvere sordidos;**Et cuncta terrarum subacta**Praeter atrocem animum Catonis.*

Nihil scilicet narrant: neque enim loquentes eos hic introducit. Quo autem illa pertinent, *Non indecoro pulvere sordidos?* Pulvis enim & sordes non ad *auditum*, sed ad *visum* pertingunt. In alio quidem loco Calliopen *audire sibi visus* est, Carm. III, 4.

Audire, & videor pios Errare per lucos:

& merito sane; quippe tum ea *longum melos* inceptabat: hic vero loci quos *audire* se putat Duces ne hiscunt quidem. Mirum profecto tot interpretes haec concoquere potuisse. Sed salvam fortasse rem praestabunt veteres Scholiastae: *Ambiguum*, ajunt, *utrum enim ipsos duces concionantes audire se dicat, an Pollionem de daciibus narrantem, incertum est.* Quid, obsecro vos, in medio praelii *pulvere* & nube *concionantes?* aut qua licentia illud *concionantes* in manca oratione supplendum omittebatur? Tum & posterius commentum, ut per *Duces* ipsum *Pollionem* intelligamus, quo tandem exemplo defendetur? Nimirum locus corruptus est, & explicari quidem negat, sanari facile patitur. Lego enim,

*Videre magnos jam videor duces**Non indecoro pulvere sordidos.*

Quid hac lectione clarius? mutarunt tamen boni librarii, quia praecesserat paullo ante, *murmure cornuum Perstringis aures, jam litui strepunt.* Quasi vero non ejusdem esset hominis, & *audire* lituos canentes, & *videre* duces praelia obeuntes? *Videor*

videre, trita sed eleganti locutione. Plautus *Mostellaria* I, 3.

Non videor videre lenam callidiorum ullam alteram.

Terent. *Adelph.* III, 3. *Videre videor jam diem illum, cum hinc egens Profugiet aliquo militatum.* Cicero in *Catil.* IV, 6. *Videor mihi videre hanc urbem subito uno incendio concidentem.* Cicero filius in *Epist. Fam.* XVI, 21. *Videor enim videre ementem te rusticas res, cum villico loquentem.* Prudentius *Peristeph.* II, 558.

*Videor videre inlustribus**Gemmis coruscantem virum.*

Sic & ceteri poëtae, in re simili, non *audire bella & duces*, (qui enim possunt) sed *videre* & *cernere* se fingunt. Virgil. *Aen.* VI.

*Dardanidae venient (mitte hanc de pectore curam)**Sed non & venisse volent: bella horrida bella,**Et Tiberim multo spumantem sanguine CERNO.*Claudianus *Conf. Honorii* III, 200.*Jam video Babylona rapti, Parthumque coactum**Non sic trepidare fuga; jam Bactra teneri**Legibus, & famulis Gangem pallefcere ripis.*

Petronius:

*Cerno equidem gemino jam stratos Marte Philippos,**Thessalicisque rogos, & funera gentis Iberae,*

Jam fragor armorum trepidantes personat aures: ubi vides eandem, quae apud Nostrum, oecconomiam. Ille Fragorem armorum audit; Philippos, & Thessalica Hispanicaque funera cernit: ita Noster cornuum quidem & lituorum sonitum

au-

Sed ne relictis, Musa procax, jocos,
 Ceae retractes munera naeniae:

Mecum Dionaeo sub antro

40

Quaere modos levioere plectro.

II.

AD CRISPUM SALLUSTIUM.

NULLUS argento color est avaris
 Abdito terris; inimice lamnae
 Crispe Sallusti, nisi temperato
 Splendeat usu.

V. 2. ABDITAE.

Vivet

audit, regiones vero subactas, & victores duces
 videt.

38. CEAE RETRACTES MUNERA NAENIAE] Ni-
 colaus Heinſius ex conjectura legit FUNERA. Cha-
 botius ex *vetustis quibusdam exemplaribus* praefert,
 VULNERA. Nescio equidem quanam illa sint ve-
 tusta exemplaria: mea enim omnia, ut & Lam-
 bini, Cruquii, Torrentii, Pulmanni &c. summo
 consensu retinent, MUNERA. Quod placet. No-
 li, inquit, suscipere munus viribus tuis impar,
 quod graviori Simonidis musae magis convenit.
 Virgil. Aen. V. 846.

Ipse ego paullisper pro te tua MUNERA inibo.
 Caeterum mox Cod. Petrensis, ipſo metro re-
 pugnante.

Quaere modos levioere LYRA:
 plectro tamen inter lineas addito pro varia lectio-
 ne. *Levioere lyra, levioere chorda, levioere plectro,*
 eodem omnia recidunt. Ovid. Metam. X, 150.

cecini plectro graviore gigantas;

& mox,

Nunc opus est levioere lyra.

Stadius Theb. X, 440.

Vos quoque sacrati, quamvis mea carmina surgant

Inferiore lyra.

Seneca Agam. 329.

Sed quale soles levioere lyra

Flectere carmen simplex, lusus

Cum docta tuos Musa recenset.

Licet & chorda graviore sonas,

*Quale canebas, cum Titanas
 Fulmine misso fregere Dei.*

Quae omnia ex hoc Horatii loco mutuati sunt isti.

2. ABDITAE TERRIS INIMICE LAMNAE] Ma-
 gnam se rem praestitisse credidit Lambinus, quod
 invitis omnibus libris, qui ABDITO argento hic
 exhibent, ABDITAE lamnae reposuerit, hunc in
 modum:

*Nullus argento color est, avaris
 Abditae terris inimice lamnae
 Crispe Sallusti, nisi temperato
 Splendeat usu.*

Quippe, inquit, si ita locutus esset Horatius, *Nullus
 est color argento abdito terris (& proinde minime splen-
 denti) nisi splendeat usu temperato, nonne esset inep-
 tissime locutus? Est enim simile ac si quis ita dicat,
 Nulla est mulieris deformis gratia & venustas, nisi
 formosa sit.* Recte quidem disputat Lambinus;
 modo ita, ut ille somniat, Horatius esset locu-
 tus. Sed sefellit plane Lambinum ipsa verborum
 constructio. Ponamus enim Lectionem in omni-
 bus MSis codicibus receptam, distinctionem tan-
 tummodo novam:

*Nullus argento color est avaris
 Abdito terris; inimice lamnae
 Crispe Sallusti, nisi temperato
 Splendeat usu.*

Jam haec verba non negant colorem esse argento
 abdito, nisi argentum illud splendeat; sed Sallu-
 stium narrant inimicum esse lamnae, nisi lamna

- 5 Vivet extento Proculeius aevo,
 Notus in fratres animi paterni:
 Illum aget penna metuente solvi
 Fama superstes.
 Latius regnes avidum domando
- 10 Spiritum, quam si Libyam remotis.
 Gadibus jungas, & uterque Poenus
 Serviat uni.
 Crescit indulgens sibi dirus hydrops;
 Nec sitim pellit, nisi causa morbi
- 15 Fugerit venis, & aquosus albo
 Corpore languor.
 Redditum Cyri solio Phraaten,
 Dissidens plebi, numero beatorum
 Eximit virtus; populumque falsis
- 20 Dedocet uti.

Voci-

illa splendeat. Ubi nunc, obsecro, Lambini acumen? Et tamen omnes fere post ipsum Editiones scabies illa occupavit. Clara jam satis, ut opinor, sententia est. *Nullus color*, nulla gratia, nihil pulchri est *argento abdito terris*, sive in terras defosso, ut avaris mos est thesauros suos sepelire. Noster Serm. I, 1.

*Quid juvat immensum te argenti pondus & auri
 Furtim defossa timidum deponere terra?*

Quod si comminuas, vilem retigatur ad assem:

At ni id sit, quid habet pulchri constructus aceruus?
 Hoc verum esse tu, inquit, agnoscis, Crispe Salusti, qui nihil facis *lammam*, nisi in quantum humanis *usibus* inserviat. *Lamna* est ipsum argentum, vel aurum. Ovidius Fast. I, 208.

*Jura dabat populis posito modo Consul aratro,
 Et levis argenti lamina crimen erat.*

Seneca de Benef. VII, 10. *Nunc volo tuas opes recognoscere*, laminas utriusque materiae, ad quas *cupiditas nostra caligat*.

7. ILLUM AGET PENNA METUENTE SOLVI] Verrimi quique Torrentii codices, ut & ex nostris Leidensis, Graevianus, Reginensis, cum Porphyrione Scholiasta legunt, AGIT. Retinemus tamen AGET cum recentioribus. Cum enim haec, si

recte rationes ponimus, circa annum Horatii XL; Augusto VIII. & Tauro II. Coss., scripta sint, Proculeius tum & diu post in vivis erat, ut ex Historia notum. Ergo aget fama superstes post mortem; quam is, narrante Plinio Hist. XXXVI, 59. *in maximo stomachi dolore gypso poto sibi ultro conscivit*; postquam Horatius, ut opinor, ad plures abierat. Porro in versu praecedente, vir doctus, qui Horatium nuper edidit, distinguendum censet post *notus*,

Vivet extento Proculeius aevo

Notus, in fratres animi paterni: quod & miratur neminem ante se vidisse. Ego vero & miror & doleo tam pravam distinctionem in mentem ei venisse. *Vivet notus*: quanto minus leviusque hoc est, quam *vivet* absolute. Velleius Patere. II, 66. *Vivit vivetque Cicero per omnium saeculorum memoriam*. Ovidius in fine Metamorph.

*Ore legar populi: perque omnia saecula fama
 (Si quid habent veri vatum praesagia) vivam.*
 Idem Amor. I, 15.

Vivet Maeonides, Tenedos dum, stabit & Ide:

Dum rapidas Simois in mare volvet aquas.

Vivet & Asraeus: dum musis uva tumebit:

Tum & illud, *In fratres animi paterni vir*, minus uti-

Vocibus: regnum & diadema tutum
 Deferens uni, propriamque laurum,
 Quisquis ingentis oculo inretorto,
 Spectat acervos.

III.

AD DELLIUM.

A EQUAM memento rebus in arduis
 Servare mentem, non secus ac bonis
 Ab insolenti temperatam
 Laetitia; moriture Delli
 Seu maestus omni tempore vixeris,
 Seu te in remoto gramine per dies
 Festos reclinatum bearis
 Interiore nota Falerni.

v. 2. Vulg. In bonis.

Qua

ntique multo est, quam *Notus animi paterni*: illud enim nude *φιλὰδελφῶν* fuisse Proculeium indicat; hoc, *φιλαδελφίας* nomine per ora hominum celebrem. Quid quod suavissimam figuram ex Graeco fonte deductam hoc pacto amissimus, *notus animi*: quam primus, opinor, Noster invexit, & posteris imitandam tradidit. Silius Italicus XV.

Hanc notam formae concessit lactus ovanisque.
 & XVII.
invisus Marti, notusque fugarum.

Stattius Theb. II, 274.

*Cyclopes, notique operum Telchines, amica
 Certatim juvere manu.*
 Symmachus Epist. II, 63.

Suscipe igitur notum militiae virum.
 15. ET AQUOSUS ALBO CORPORE LANGUOR.] Eleganter haec imitatus est Prudentius, Christianorum Maro & Flaccus, Cathem. VIII, 61.

*Ergo ne limum fragilem solutae
 Deferant vires, & aquosus albis
 Humor in venis dominetur, aegrum
 Corpus inerrans.*

& iterum Peristeph. II, 241.

*Hydrops aquosus lucido
 Tendit veneno intrinsecus.*

Sed apertius Serenus Sammonicus cap. 28, de Hydrope;

Unguine quo frangit vires languoris aquosi:
 Quem ad partes citavit etiam Theod. Marcius, & post eum Dacierius: atque eo fine & nos quoque adduximus, ne quis superiore Prudentii loco confusus temere apud Horatium reponat,
& aquosus albi Corporis humor.

19. DISSIDENS PLEBI] Verior videtur Jacobo Cruquio Blandinorum codicum lectio, *Dissidens plebis*: & sic sane Codex noster Reginensis cum prisca editione Veneta. Non negamus, quin Graeca constructione *Dissidens plebis* uti potuisset Noster; sicut alibi habet, *Regnavit populorum, Abstinet irarum, Desine querelarum*: Sed praevalere debet auctoritas Prisciani p. 1158. *Pauca sunt, quae activa voce transitive soli Dativo adunguntur. Dissideo tibi*: Horatius in II. Carm. *Redditum Cyri folio Phraatem* *Dissidens plebi numero beatorum Eximit virtus*. Et eo melior est lectio *Plebi*; quia hoc pacto vitatur ambiguum: ne forte *dissidens numero plebis* cum Acrone Scholiasta ridicule quis construat.

2. NON SECUS IN BONIS] Ita nostri ad unum omnes: sequimur tamen potius scripturam
 N 3. duo.

- Qua pinus ingens albaque populus
 10 Umbram hospitem confociare amant
 Ramis, & obliquo laborat
 Lympha fugax trepidare rivo;
 Huc vina, & unguenta, & nimium brevis
 Flores amoenae ferre jube rosae:
 15 Dum res, & aetas, & sororum
 Fila trium patiuntur atra.
 Cedet coemtae saltibus, & domo,
 Villaque, flavus quam Tiberis lavit:
 Cedet; & exstructis in altum
 20 Divitiis potietur heres.
 Divesne prisco natus ab Inacho,
 Nil interest, an pauper, & infima
 De gente sub divo moreris,
 Victima nil miserantis Orci.
 25 Omnes eodem cogimur: omnium
 Versatur urna serius ociosus
 Sors exitura, & nos in aeternum
 Exsilium inpositura cumbae.

duorum apud Lambinum codicum, *Non secus ac bonis*. Ea notissima est constructio *et secus*. Noster in Arte:

et in medias res,

Non secus ac notas, auditorem rapit.

9. *QUA PINUS INGENS* | Atque haec etiam lectio est ex MStis Lambini; nostri enim omnes cum editionibus vetustis, *Quo pinus*. Sic & illud v. 11. *Ramis, ET obliquo*, jam vulgo receptum est: sed adversus fidem codicum, qui hic habent,

Ramis, quo obliquo; vel quoque vel quid, vel quo et, vel qua. Forte legendum;

Umbram hospitem confociare amant

RAMOSQUE, et obl.

Caeterum lege cum codicibus, *ALBAQUE populus*: non *ALTA*, ut Lambinus suspicatur ex Epod. I.

Ergo aut adulta virium propagine

Altas maritat populos.

Cui loco addas licet Ciceron. de Leg. I, 5. *Sic nos inter*

IV.

IV.

AD XANTHIAM.

NE sit ancillae tibi amor pudori,
Xanthia Phoceu; prius insolentem
Serva Briseïs niveo colore

Movit Achillem:

5 Movit Ajacem Telamone natum
Forma captivae dominum Tecmessae:
Arfit Atrides medio in triumpho

Virgine rapta;

Barbarae postquam cecidere turmae
10 Theffalo victore, & ademptus Hector
Tradidit fessis leviora tolli

Pergama Graiis.

Nescias an te generum beati
Phyllidis flavae decorent parentes:

15 Regium certe genus, & Penatis
Maeret iniquos.

Crede non illam tibi de scelesta
Plebe dilectam; neque sic fidelem,
Sic lucro averfam potuisse nasci

20 Matre pudenda.

v. 18. Vulg. DELECTAM.

Brachia,

*inter has procerissimas populos in viridi opacaque
ripa inambulantes.* Et Claudian. in Rapt. Proserp.
II. Praefat.

Ardua nudato descendit populus Haemo.
Quippe nihil frigidius esset gemino illo ejusdem
significationis epithetho, *Ingens aliaque.* Satis au-
tem ex eo intelligitur & *albam* illam *populum* pari-
ter *ingentem* fuisse, quod umbram & ramos cum
ingente pinu consociaret; quod, nisi & ipsa quo-
que procerca esset, facere nequiret. Ergo non opus

erat epitheto *alta*, ad proceritatem indicandam.

17. DE SCELESTA PLEBE DELECTAM] Omnes
fere codices, *DILECTAM*: unde ambiguum eva-
dit; utrum *amaram* intelligamus, ut Noster alibi
Epist. II, 1.

Dilecti tibi Virgilius Variusque poetae:
an selectam, electam: sic enim antiquitus etiam
in ista significatione scribebant, *DILECTUS mi-*
litum &c. quod & alii notarunt. Uterque sensus
satis est commodus; sed posterior magis placet.
Ovid.

Brachia, & voltum, teretisque furas
 Integer laudo: fuge suspicari,
 Cujus octavum trepidavit aetas
 Claudere lustrum.

V.

NONDUM subacta ferre jugum valet
 Cervice, nondum munia conparis
 Aequare, nec tauri ruentis
 In Venerem tolerare pondus:

V. 24. Forte, CONDERE lustrum.

Circa

Ovid. Amor. I, 42.

Elige cui dicas, Tu mihi sola places.

Plinius Hist. VIII, 5. de Elephantis loquens: *Traditur unus amasse quandam in Aegypto corollas vendentem; ac nequis vulgariter electam putet, mire gratam Aristophani celeberrimo in arte Grammatica.* Ita Cl. Harduinus ex suis codicibus edidit: nam aliae Editiones, *vulgariter dilectam*: quod eodem redit, neque loco movendum erat. Caeterum frustra laborant Interpretes, ut *scelesta plebe* exponant *servili, misera, infelice*. Imo vero *scelesta* hic, ut semper alibi, *scelerata, impia*. Sic enim argumentatur poeta: Ex moribus & indole facile conjeceris natam esse eam honestis parentibus: quippe sic fidelis, sic lucro averfa non potuit nasci ex plebe, quae *scelesta* semper & infida & lucro addicta est. Lucretius II, 623.

*Ingratos animos atque impia pectora vulgi**Conterrere metu quae possint numine divae.*

Scelesta itaque non ad conditionem vulgi, sed ad mores spectat: ut contra in versiculo sequente, *Matre pudenda*, non ad mores referendum, sed ad conditionem; *matre ancilla, matre libertina*. Suetonius in Vitellio. c. 2. *Contra, plures auctoritatem generis libertinum prodiderunt.* — Caeterum, *sive ille stirpis antiquae, sive pudendis parentibus atque avis, eques certe Romanus*. Vide quae supra diximus ad Carm. I, 37. v. 15.

23. **C**UJUS OCTAVUM TREPIDAVIT AETAS CLAU-
 DERE LUSTRUM] *Claudere lustrum* MSti omnes, tam nostri, quam aliorum. Neque vero ex possessione sua deicio lectionem hanc, quae & sic satis elegans est, & non dispari Nemesciani loco

firmari potest, Eclog. I, 45.

*Felices anni, nostrique novissimus aevi**Circulus innocuae clauerunt tempora vitae.*

Suspicionem tamen meam dissimulare non possum, irrepsisse nempe librariorum seu incuria sive audacia *claudere* pro *condere*,

Cujus octavum trepidavit aetas

CONDERE lustrum.

Quis in Latinis literis adeo hospes est, ut receptissimam hanc locutionem nesciat? Suetonius Augusto 97. *Cum lustrum in Campo Martio magna populi frequentia conderet.* Vide Livium passim, Ciceronem, Valerium Maximum, & alios. *Condere* ibi est *finire*. Ut Noster Carm. IV, 5.

Condit quisque diem collibus in suis.

& Virgilius,

Cantando longos memini me condere soles:

Lucretius III, 1104.

Proinde licet quotvis vivendo condere faecla.

12. **PURPUREO VARIUS COLORE**] Ita nostri omnes: Lambini tamen aliquot,

Purpureus vario colore.

Et utramvis quidem lectionem ille probat; ego vero neutram. Quis enim vel poeta dixerit, vel pictor finxerit *Auctumnum*, aut varium colore *purpureo*, aut vario colore *purpureum*? Sine dubio subest mendum. Quid si ex conjectura reposueris,

*jam tibi lividos**Distinguet Auctumnus racemos,**Purpureo varios colore.*

Certe posteriora verba ad *racemos*, non ad *Auctumnum* pertinent: Ovidius Metam. III, 483.

Nov

5 Circa virentis est animus tuae
 Campos juvencae, nunc fluviis gravem
 Solantis aestum, nunc in udo
 Ludere cum vitulis salicto
 Praeestientis. tolle cupidinem
 10 Inmitis uvae: jam tibi lividos
 Distinguet Autumnus racemos,
 Purpureo varius colore.
 Jam te sequetur (currit enim ferox
 Aetas; & illi, quos tibi demserit,
 15 Adponet annos) jam proterva
 Fronte petet Lalage maritum:

Dilecta,

Non aliter quam poma solent, quae candida parte,
 Parte rubent: aut ut variis solet uva racemis
 Ducere purpureum, nondum matura, colorem.
 Qui locus ex Horatiano hoc plane expressus videtur: utrobique enim habes *varios racemos*, & *purpureum colorem*. Propertius IV, 2.

Prima mihi variat livalentibus uva racemis.
 Plinius Hist. XVII, 22. Ubi uva varia fieri coeperit, vites subligato.

Ovidius in Nuce, 31.
 Quaeque sibi vario distinguit poma colore,
 Audiat hoc cerasus: sipes inanis erit.

13. CURRIT ENIM FEROX AETAS] Et plures & vetustiores ex nostris, Leidenfis, Graevianus, Regianensis cum aliis, CURRET. Sed placet recepta lectio: quippe si *curret* scripseris, de folius Lalages aetate capiendum erit: *currit* vero erit *volatilis*, & notabit omnem omnium aetatem velociter currere. Cicero Tuscul. I, 31. *Veniet tempus, & quidem celeriter; & sive retractabis, sive properabis: volat enim aetas*. Ovid. Metam. X, 519.

fallitque volatilis aetas,
 Et nihil est annis velocius.
 Juvenal. IX, 126.

festinat enim decurrere velox
 Flosculus, angustae miseraeque brevissima vitae
 Portio.

Propertius II, 14. v. 7.
 Quid si jam canis aetas mea caneret annis?
 Et faceret scissas languida ruga genas?

Ita codices ibi, *caneret*: quod adfiscunt Scaliger & Broukhufius, dictumque olim volunt utraque

conjugatione *Canere* & *canere*, ut *Fervere* & *fervere*, ac alia similia. Durissimum vero istud, & a nullo auctore proditum. Sed esto, quid tum postea? quale demum erit illud, *caneret canis*? Apage tam illepidum & ignavum schema, quale neuter istorum in suis versibus passus fuisset. Repono, ut hic Horatius,

Quid si jam canis aetas mea curreret annis?
 Sed quid est, obsecro, quod sequitur:
Aetas, & illi, quos tibi demserit,
Apponet annos.

Id vero explicant ex alio loco in Arte Poëtica:
Multa ferunt anni venientes commoda secum,
Multa recedentes adimunt.

nampe usque ad medium aetatis clivum anni *venire*; postea *recedere*, & ut volunt interpretes nostri, *demi* dicuntur. Sed *demere annos*, quod pace eorum dixerim, nihil aliud notare potest, quam detrahere de numero annorum, atque adeo vitae spatium decurtare. Ovidius Metam. VII, 168.

Deme meis annis, & demtos adde parenti:
 Sunt Jasonis verba ad Medeam; ut vel suorum annorum dispendio patri Aesonis annos prorogaret: eadem plane sententia, qua populus Romanus Trajano adulatus est,

De nostris annis tibi Juppiter augeat annos.
 Statius Silv. V, 1. v. 180.

Pars animae victura meae; cui linqere possim
O utinam, quos dura mihi rapit Airopos, annos.
 Ovid. Metam. X, 24.

in quam calcata venenum
 O
 Pipe-

Dilecta, quantum non Pholoe fugax,
Non Chloris: albo sic humero nitens,
Ut pura nocturno renidet

20

Luna mari, Cnidiusve Gyges:
Quem si puellarum infereres choro,
Mire sagacis falleret hospites
Discrimen obscurum, solutis
Crinibus, ambiguoque voltu.

VI.

AD SEPTIMIUM.

SEPTIMI Gadis aditure mecum, &
Santabrum indoctum juga ferre nostra, &
Barbaras Syrtis, ubi Maura semper
Aestuat unda;

Tibur

Vipera diffudit, crescentesque abstulit annos.
Seneca Consol. ad Marciam c. XX. *Quo quisque
primum lucem vidit, iter mortis ingressus est, acce-
sitque fato propior: & illi ipsi, qui adjiciebantur
adollescentiae anni, vitae detrahebantur.* Hoc ita-
que significare debent, si modo sana sunt, verba
Flacci; *amputabit, auferet tuos annos, & ablatos
illi addet & apponet.* Atqui hoc a poetae mente sic
alienum est, ut nihil magis. Quid itaque fiet?
Vide, an haec conjectura calculo albo notari me-
reatur,

currit enim ferox
Aetas; & illi, quod tibi demserit,
Apponet annus.

Hoc est, Quantum tu consenesces, tantum illa
adolefcat: demet tibi annus de flore aetatis, illi
annus additus erit flos ipse. *Annus* hic vel stricte
proprieque capi potest, vel laxe pro quovis tem-
pore, ut Nemesianus Eclog. 4.
Donum forma breve est; nec se tibi commodat annus.
Noster Carm. II, 15.
Et mihi forsân, tibi quod negarit,
Porriget hora.
Epist. II, 2.
Singula de nobis anni praedantur euntes;

Eripuere jocos, Venerem, convivium, ludum.
& jam illud ex Arte melius huc quadrabit,
Multa ferunt anni venientes commoda secum,
Multa recedentes adimunt.

Poteris etiam, eadem sententia, propius ad vul-
gatam lectionem refingere;
Et illi, quot tibi demserit,
Apponet annos.

18. ET AMICUS AULON FERTILI BACCHO] *Ami-
cus* in omnibus membranis extat; neque opus est
(si modo cetera se recte habeant) ut cum *τῷ πᾶσι*
Nic. Heinio corrigamus, AMICTUS. Rectissime
enim dicitur *amicus Baccho Aulon.* Claudianus in
Rapt. Proserp. II, 108.

bellis accommoda cornus,
Quercus amica Jovi.
Seneca in Phoenissis, 607.

Hinc grata Cereri Gargara.

Idem Oed. 279.

Secat una gratum Phocidos Baccho solum.

& Troad. 227.

Et cara Phoebos Cilla.

& Herc. Oet 1874.

Caerula Crete, magno tellus
Cara Tonanti.

5 Tibur Argeo positum colono
 Sit meae sedes utinam senectae:
 Sit modus lasso maris & viarum
 Militiaeque.

10 Unde si Parcae prohibent iniquae;
 Dulce pellitis ovibus Galefi
 Flumen, & regnata petam Laconi
 Rura Phalantho.

15 Ille terrarum mihi praeter omnis
 Angulus ridet: ubi non Hymetto
 Mella decedunt, viridique certat
 Bacca Venafro:

Ver ubi longum, tepidasque praebet
 Juppiter brumas, & apricus Aulon
 Fertilis Baccho minimum Falernis
 Invidet uvis.

v. 18. Vulg. AMICUS. 19. FERTILI.

Ille

Ita optime habet codex longe vetustissimus Florentinus; vulgo, *Clara Tonante*: unde frustra Gronovius, *parvo tellus Clara Tonante*. Trochaicum enim non recipit iste versus. Statius Silv. III, 8.

Caraque non molli juga Surrentina Lyaeo.
 & IV, 8.

plaga cara madenti
 Surrentina deo.

& iterum Silv. I, 2.

*Qua Bromio dilectus ager, collesque per altos
 Uritur, & praelis non invidet uva Falernis.*
 ubi totum hunc Horatii locum vel casu, vel de industria expressit. Sed quid tandem erit *fertili Baccho*? Jure id displicuit Passeratio, Cantero, aliisque: nam sane illud Propertii, IV, 6.

Ingenium potis irriat musa poetis:

Bacche, soles Phoebus fertilis esse tuo,
 nihil ad rem facit; etsi enim *fertilis Phoebus* recte Bacchus dicatur, non ideo absolute & perpetuo epitheto *fertilis Bacchus* dicetur; neque ullo exemplo locutionem hanc defendere aut firmare poteris. Rectius itaque membranae aliquot veteres, ut ex meis Leidens. Petrensesque, una cum Servio ad Virgil. Aen. III, 553. *Fertilis Baccho*; Sta-

tius Silv. II, 7.

Quae Tritonide fertiles Athenas

Unctis, Baetica, provocas trapetis:

hoc est, fertiles oleo Athenas. Seneca Agam. 852.

Arborque pomis fertilis aureis.

Severus in Aetna.

Caetera materies, quaecumque est fertilis igni.

Virgil. Georg. IV, 128.

nec fertilis illa juvenis,

Nec pecori opportuna seges, nec commoda Baccho.

Ita *felix, hilaris Baccho*, Virgil. Aen. VII.

vertunt felicia Baccho

Massica qui rastris.

Claudian. II, Stilich. 457.

hilares Baccho frugumque feraces.

Stattius Theb. VII, 308.

feracem

Messe Coroniam, Baccho Glisanta colentes:

ubi vetus Scholiastes Lactantius, *Duae*, inquit,

civitates duorum numinum pari gaudent munere:

Coronia BACCHO FERTILIS est. Sequamur itaque

meliorum codicum auctoritatem; fiatque,

& amicus Aulon

Fertilis Baccho.

Sed ecce tibi aliud incommodum: si enim vera

O 2

lectio

Q. HORATII FLACCI

Ille te mecum locus & beatae
 Postulant arces: ibi tu calentem
 Debita sparges lacrima favillam
 Vatis amici.

VII.

AD POMPEIUM.

OSaepe mecum tempus in ultimum:
 Deducte, Bruto militiae duce,
 Quis te redonavit Quiritem
 Dīs patriis, Italoque caelo,
 5 Pompei, meorum prime sodalium?
 Cum quo morantem saepe diem mero.
 Fregi, coronatus nitentis
 Malobathro Syrio capillos.
 Tecum Philippos & celerem fugam
 10 Sensi, relicta non bene parmula;
 Cum fracta virtus, & minaces,
 Turpe, solum tetigere mento.
 Sed me per hostis Mercurius celer
 Denso paventem sustulit aëre:
 15 Te rursus in bellum refovens:
 Unda fretis tulit aestuosis.

Ergo

lectio est, *Fertilis*; tum altera illa *Amicus* vitiosa sit necesse est: quippe quae jam nihil habet; quò referatur. Quid multa? lege totum locum levissima mutatione,

& apricus *Aulon*.

Fertilis *Baccho*, minimum *Falernis*.

Invidet. uvis.

Virgil. Eclog. IX.

Duceret apricis in collibus uva colorem.
 & Georg. II.

Mitis in apricis coquitur vindemia saxis.
 Tibullus I, 4.

Annus in apricis maturat collibus uvas.

Recte vero, postquam dixisset, *repidas brumas*, subjunxit statim *apricus Aulon*; nam *apricitas* illa etiam hyemis teporem notat. Acron Scholiastes ad hunc locum: *Tarentini agri deliciis & amaenitate delectari se dicit: nam & melle & olivæ præcellit, hiemes quoque APRICIORES habet.*

I. ULLA

- Ergo obligatam redde Jovi dapem;
 Longaque fessum militia latus
 Depone sub lauru mea; nec
 20 Parce cadis tibi destinatis.
 Oblivioso levia Massico
 Ciboria exple: funde capacibus
 Unguenta de conchis. quis udo
 Deproperare apio coronas
 25 Curatve myrto? quem Venus arbitrum
 Dicet bibendi? non ego sanius
 Bacchabor Edonis: recepto
 Dulce mihi furere est amico.

VIII.

AD BARINEN.

- U**LLA si juris tibi pejerati
 Poena, Barine, nocuisset unquam;
 Dente si nigro fieres, vel uno
 Turpior ungui;
 5 Crederem: sed tu, simul obligasti
 Perfidum votis caput, enitescis
 Pulchrior multo, juvenumque prodis
 Publica cura.

Expe-

I. ULLA SI JURIS TIBI PEJERATI POENA, BARINE] Vitiosum videtur illud nomen *Barine*, ut acute observavit Tan. Faber; cum neque Latinum neque Græcum esse possit, quamvis Græcam formam prae se ferat. Immaniter tamen lapsus est idem Faber, cum, & testante & laudante hoc Dacierio, reposuit;

Ulla si juris tibi pejerati

Poena, Earine, nocuisset unquam.

Nempe, aiunt, Earine, & Earinus cognomina fuisse

satis frequentia, testantur loca Martialis de Earino. Addant, si velint, & Statium Praefat. in Silvarum lib. III. Earinus Germanici libertus: & Titulum Silv. III, 4. Coma Earini, vel ut Codd. quidam Mss. Jarini. Extat etiam apud Gruterum pag. 830, 10. ELPIDI. EARINAE. CONJUGI. Et pag. 1099, 8. QUINTILIA IARINE. & p. 460, 9. ATILIAE. IARINAE. CONCUBINAE. Restituendum credo hoc nomen apud eundem p. 746, 3. ubi mendose editum VENONIAE. IARILIAE, pro IARINAE. & iterum p.

- Expedit matris cineres opertos
 10 Fallere, & toto taciturna noctis
 Signa cum caelo, gelidaque Divos
 Morte carentis.
 Ridet hoc, inquam, Venus ipsa; rident
 Simples Nymphae, ferus & Cupido,
 15 Semper ardentis acuens sagittas
 Cote cruenta.
 Adde, quod pubes tibi crescit omnis.
 Servitus crescit nova: nec priores
 Inpiae tectum dominae relinquunt,
 20 Saepe minati.
 Te suis matres metuunt juvencis,
 Te senes parci; miseraeque, nuper
 Virgines, nuptae, tua ne retardet
 Aura maritos.

IX.

875, 6. DEIS. MANIBUS. JULIAE. LARINAE, corrigendum opinor, JULIAE. IARINAE. Nisi fortasse LARINAE retinere malis ex illo Virgilii Aen. XI, 655.

Larinaque virgo,

*Tullaque & aeratam quatiens Tarpeia securim,
 Italides.*

Sed utcumque hoc sit; bis peccavit in metri legem Tanaquillus, cum *Earine*, *capiv*, in versum Sapphicum intrusit; ter peccaturus, si *Iarine* *Earin* posuisset. Quippe in *Earine* tres priores syllabae Tribrachyn pedem faciunt, in *Iarine* Dactylum. Ipse, quem citant, Martialis Epig. IX, II. de Earino.

Nomen nobile, molle, delictum

Versu dicere non rudi volebam:

Sed tu Syllaba contumax repugnas:

Dicunt Iarion tamen poëtae?

Sed Graeci quibus est nihil negatum.

Proinde aliud quoddam excudendum erit nomen, si cui displicebit illud *BARINE*. Certe bona pars codicum habent, *VARINE*. In Graeviano nostro vetere, *BARINE* est; sed tres literae posteriores a manu recentiore sunt, scriptura antiqua erasa. Latet certe mendum: & plura quidem nomina se offerunt, *Larine*, *Nerine*, &c. ex quibus quodnam sit verum hariolari non possumus, nisi codex alicunde prodiens, quasi Deus ex machina, rem expediverit.

24. TUA NE RETARDET AURA MARITOS] AURA etiam legitur apud Servium ad Virgil. Aen. VI, 204. ubi exponit, *splendor*. Et sic codices Horatiani summo consensu, unaque veteres scholiastae. Miras tamen tempestates concitat haec *aura* inter-

IX.

AD VALGIUM.

NON semper imbres nubibus hispidos
 Manant in agros; aut mare Caspium
 Vexant inaequales procellae
 Usque; nec Armeniis in oris,
 5 Amice Valgi, stat glacies iners
 Mensis per omnis; aut Aquilonibus
 Querceta Gargani laborant,
 Et foliis viduantur orni.
 Tu semper urgues flebilibus modis
 10 Mysten ademtum; nec tibi Vespero
 Surgente decedunt amores,
 Nec rapidum fugiente solem.
 At non ter aevo functus amabilem
 Ploravit omnis Antilochum senex
 15 Annos; nec inpubem parentes
 Troilon, aut Phrygiae sorores

Fleve-

interpretes: quorum hi splendorem, illi odorem, alii ventum hic intelligunt. Mihi jam diu suspicio oborta est, fallacem hanc auram esse; & fortasse rescribendum quam minima mutatione unius litterulae,

tua ne retardet

CURA maritos.

hoc est, ne amor tuus retardet, moretur, illigatos teneat maritos suos. Propertius I, 1.

Hoc, moneo, vitate malum: sua quemque moratur

Cura, neque assueto mutet amore locum.

& iterum I, 8.

Tun' igitur demens? nec te mea cura moratur?

Cato in Diris:

Dulcia amara prius fient, & mollia dura:

Quam tua de nostris emigret cura medullis:

Quamvis ignis eris; quamvis aqua; semper amabo. Ovid. Remed. Amor. 311.

Haeserat in quadam nuper mea cura puella, & Propertius denuo I, 15.

Muta prius vasto labantur flumina ponto,

Annus & inversas duxerit ante vices:

Quam tua sub nostro musetur pectore cura,

Si quodcumque voles; non aliena tamen.

Noster denique hoc ipso in Carmine;

juvenumque prodis

Publica cura.

Qui tamen locus manum mihi injicit, ne nimium fidam huic conjecturae; nam eodem in carmine bis curam ingerere non ulquequaque caret culpa.

Q. HORATII FLACCI

Flevere semper. desine mollium
 Tandem querelarum; & potius nova
 Cantemus Augusti tropaea
 20 Caesaris: & rigidum Niphaten,
 Medumque flumen gentibus additum
 Victis, minores volvere vertices;
 Intraque praescriptum Gelonos
 Exiguus equitare campis.

X.

AD LICINIUM.

RECTIUS vives, Licini, neque altum
 Semper arguendo; neque, dum procellas
 Cautus horrescis, nimium premeo
 Litus iniquum.

5 Auream quisquis mediocritatem
 Diligit tutus, caret obsoleti
 Sordibus tecti, caret invidenda
 Sobrius aula.

Saepius

12. FERIUNTQUE SUMMOS FULMINA MONTES] Jam a duobus fere saeculis plerasque editiones occupavit FULMINA: Prisca tamen illa Veneta 1478. & Loscheri altera 1498. agnoscunt FULGURA; & ita omnes Cruquii, Bersmanni, Pulmannique codices; mei certe universi: ut mirer profecto, quid viro optimo Torrentio in mentem venerit, ut in omnibus suis FULMINA se repperisse asseveraret. Id, etsi incredibile est, credamus licet; sed tamen Sanctum Hieronymum, omnibus Horatii codicibus, quotquot hodie extant, antiquiorem alterum illud in suis libris invenisse constat; sic enim ille in Epitaphio Nepotiani: *Dicat aliquis, Regum talis conditio est: feriuntque summos fulgura montes:* & iterum in Epitaphio Paulae: *Semper*

quidem virtutes sequitur Invidia; feriuntque summos fulgura montes: denique in Prooemio ad Quaestiones Hebraicas: *Semper enim in propatulo fortitudo aemulos habet: feriuntque summos fulgura montes.* Recipiamus itaque hanc lectionem; nam *fulgur* idem saepe notare quod *fulmen* apud optimos Latinitatis auctores, Virgilium, Plinium, Tacitum, Suetonium aliosque, adeo notum est, ut exemplis id probare minime hic necesse sit.

18. QUONDAM CITHARA TACENTEM SUSCITAT MUSAM] Ita quidem codices plerique, & editiones, credo, omnes CITHARA: sed longe elegantior lectio est, quam olim in suo codice Bersmannus, & nos in Graeviano nostro vetere & Bodleiano altero invenimus, CITHARAE. Non enim hoc

- Saepius ventis agitur ingens
 10 Pinus; & celsae graviore casu
 Decidunt turres; feriuntque summos
 Fulgura montis.
 Sperat infestis, metuit secundis
 Alteram sortem bene praeparatum
 15 Pectus. informis hiemes reducit
 Juppiter; idem
 Submovet: non, si male nunc, & olim
 Sic erit: quondam citharae tacentem
 Suscitatur musam, neque semper arcum
 Tendit Apollo.
 20 Rebus angustis animosus atque
 Fortis appare: sapienter idem
 Contrahes vento nimium secundo
 Turgida vela.

V. 12. Vulg. FULMINA. 18. CITHARA.

XI.

hoc vult Horatius, Apollinem nescio quam ex novem fororibus tacentem vel dormientem cithara sua suscitare; quod ex vulgata lectione excidunt interpretes: sed illud nimirum dicit, Apollinem, cujus gestamina sunt Arcus & Cithara, non semper arcum, sed aliquando & citharam tendere: illud autem iratus facere solet, hoc laetus & propitius. *Musa ergo Citharae* est ipsa Cithara, quam *tacentem suscitatur* Phoebus. *Musa autem Citharae*, ut alibi Noster, Carm. II, 1.
Paullum severae musa Tragoediae
Desit theatri.
 Noster alibi Carm. III, 19.
Cur pendet tacita fistula cum lyra?
 Ovid. Ep. Sapphus.
Plectra dolore tacent, muta dolore lyra est.

Stattius Silv. V, 3.

dux ipsa silenti

Fulta caput cithara.

Claudianus II, Rapt. Proserp. in Praefat.

metuensque leonum

Implorat citharae vacca tacentis opem.

Drepanius Florus.

Conticuit citharae quondam vox optima nostrae;
Et Lyra dulcimodos pressit amica sonos.

Suscitat autem, pulsatur, quasi e somno excitatur, ut
 Lucretius II, 412.

Ac Musae melo, per chordas organici quae
Mobilibus digitis expergefata figurant.

AD QUINTIUM.

QUID bellicosus Cantaber, & Scythies,
 Hirpine Quinti, cogitet Hadria
 Divisus objecto, remittas
 Quærere; nec trepides in usum
 5 Poscentis aevi pauca. fugit retro
 Levis juventas & decor, arida
 Pellente lascivos amores
 Canitie, facilemque somnum.
 Non semper idem floribus est honor
 10 Vernis; neque uno Luna rubens nitet
 Voltu. quid aeternis minorem
 Consiliis animum fatigas?

V. 9. VULG. HONOS.

Cur

9. NON SEMPER IDEM FLORIBUS EST HONOS VERNIS] *Honos* hodie habes in omnibus editionibus: atqui principes illae Veneta & Lofcheri cum veteribus membranis, quotquot vidi, *Honor*. Recte, ut vitetur sibi iste, *floribus*, *honos*, *vernis*. Qui primus mutavit, ei defuit aurium iudicium.

17. DISSIPAT EVIUS CURAS EDACES] Nicolaus Heinſius in ora Codicis, *Lege*, ait, DISSIPET. Non multum interest: tamen, si vetus codex accederet, conjecturam Heinſii libenter receperim.

23. MATURET INCOMTAM LACAENAE MORE COMAM RELIGATA NODUM] De hoc loco quot capita, totidem fere sententiae. Quidam IN COMTUM legunt, duobus verbis, & orationem sic ordinant, *religata comam in nodum comtum*. Sed dubium est, an satis Latine dicatur, *Religare in nodum*. Colligere in nodum passim quidem occurrit, ut Virgil. Aen. XI, 775.

chlamydemque sinusque crepantes
Carbasos fulvo in nodum collegerat auro.
 Ovid. Metam. III, 170.

sparsos per-colla capillos.

Colligit in nodum.

Sic in nodum torquere dixit Martialis Spectac. III.

Crinibus in nodum tortis venere Sicambri.
 Et quod adhuc propius accedit, in *nodosum globum ligare* reperias apud Statium Silv. I, 6.

Hic audax subit ordo pumilonum,

Quos natura brevi statu peracto

Nodosum semel in globum ligavit.

Quidni itaque & *religata in nodum* recte dixerit Horatius: modo reliqua bene se haberent, & sententiam tanto poeta dignam parerent. Verum id aliter evenit: quid enim est *nodus comtus*? Sed totum illud *Comtum* poetae menti repugnat: jubet enim Lyden *maturare*, neque moram facere in *comendis* capillis: id enim *tarda arte* fieri solebat, ut eleganter Tibullus I, 8.

Ille placet; quamvis inculto venerit ore,

Nec nitidum tarda comferit arte caput.

Et praeterea non *comti*, sed *neglecti*, *simplices*, *incomiti* potius capilli erant, cum *nodo* coërcebantur. Ovidius Metam. VIII, 319.

Crinis erat simplex, nodum collectus in unum.

& ibid. II, 413.

Vitta coërceuerat neglectos alba capillos.

& Fast. V, 79.

Tum sic neglectos hedera redimita capillos.

An legamus itaque cum maiore parte codicum

- Cur non sub alta vel platano, vel hac
 Pinu jacentes sic temere, & rosa
 15 Canos odorati capillos,
 Dum licet, Assyriaque nardo
 Potamus uncti? dissipat Euius
 Curas edacis. quis puer ocius
 Restinguet ardentis Falerni
 20 Pocula praetereunte lymphae?
 Quis devium scortum eliciet domo
 Lyden? eburna dic age cum lyra
 Maturet, incomtam Lacaenae
 More comam religata nodo.

V. 23. VULG. INCOMTUM. 24. NODUM.

XII.

INCOMTUM unica voce?

dic age cum lyra

Maturet incomtam Lacaenae

More comam religata nodum.

Sed neque hoc pacto aut sententia expeditu facilis est, aut verborum constructio. Nodus siquidem *incomtus* nihilo minus ineptum erit, quam *nodus comtus*. Tum autem, quod volunt Interpretes, ut *maturet incomtum nodum* significationem habeat agentem, ut *maturare fugam*, *neccem* &c. id sane locum hic habere non potest. Jube enim, ut *cum lyra eburna* maturet; nimirum, ut *maturet venire*, & lyram una secum afferat. Nam profecto non tenere debuit lyram, tum cum maturaret nodum. Quid ergo? Codex quidam Torrentio visus habuit *incomtam*; atque eo auctore totus locus sic constituendus est,

eburna dic age cum lyra

Maturet, incomtam Lacaenae

More comam religata nodo.

Recte *coma incomta*; quippe, ut amoris Magister ait in Arte III, 153.

Et neglecta decet multas coma:

Et utcumque sit, veniam certe meretur mulier, quae amatori placuisse festinat. Recte etiam *religata nodo*; ut Tibullus I, 8.

Ipsa Venus magico religatum brachia nodo

Perdocuit multis non sine verberibus.

Noster Carmin. III, 14.

Murreum nodo cohibere crinem.

& II, 19.

Nodo coërces viperino

Bistonidum sine fraude crines.

Seneca Hippolyto. v. 400.

& nodo comas Coëgit.

Caeterum crucem interpretibus fixit Noster, cum *more Lacaenae* comam religare jubet; nihil enim jam restat ex veterum monumentis; unde colligamus id magis in more fuisse Lacaenis faeminis, quam aliis. Utinam prodiret codex aliquis, qui pro *Lacaenae* exhiberet *Dianae*: nam Dea illa venatrix & pingitur ubique & describitur coma in nodum collecta. Ovidius ita apposite, ut ad hunc ipsum locum respexisse videatur. Art. III, 141.

Alterius crines humero jactentur utroque:

Talis es assumta, Phoebe canore, lyra.

Altera succinctae religetur more Dianae:

Ut solet, attonitas cum petit illa seras.

Statius Theb. II, 237.

Pallas, & asperior Phoebi soror, utraque telis,

Utraque torva genis, flavoque in vertice nodo,
 & ita alii passim.

XII.

AD MAECENATEM.

NOLIS longa ferae bella Numantiae,
 Nec durum Hannibalem, nec Siculum mare
 Poeno purpureum sanguine, mollibus
 Aptari citharae modis;
 5 Nec saevos Lapithas, & nimium mero
 Hylaeum; domitosque Herculea manu
 Telluris juvenes, unde periculum
 Fulgens contremuit domus

V. 2. DIRUM.

Saturni

2. NEC DIRUM HANNIBALEM] Editiones quidem hodie occupavit illud *dirum*; sed in Codicibus fere omnibus, meis certe Graeviano, Leidensi, Reginensi cum aliis inferioris notae, haeret vera lectio *DURUM*: neque aliter habent editio Veneta & Lofcheri. Recte *durum*, ut gratius fiat antitheton in *MOLLIBUS aptari citharae modis*. Virgilius:

quis aut Eurysthea durum?

& iterum,

aut duri miles Ulixi.

12. REGUM COLLA MINACIUM] *Minacium* habent vetustiores membranae Cruquii & aliorum. Sic ex nostris Leidensis: at Graevianus cum Reginensi *minatium* contra orthographiae rationem: unde ania porrecta est recentioribus scribendi *MINANTIUM*: quod nuperis Editoribus in ipsum textum recipere placuit, altero ejecto. Nollem factum: Quamquam enim aliquorum regum *minantes* fuerint vultus, etiam tum cum catenati in triumpho ducerentur; ut Ovidius Trist. IV, 2.

Vinclaque captiva reges cervice gerentes,

Ante coronatos ire videbit equos:

Et cernet vultus aliis pro tempore versos,

Terribiles aliis immemoresque sui:

& mox,

Hic qui nunc in humo lumen miserabile figit,

Non isto vultu, cum tulit arma, fuit:

Ille ferox, oculis & adhuc hostilibus ardens,

Hortator pugnae consiliisque fuit.

non tamen omnes *minanti* tum vultu erant, quod hic ipse Nasonis locus fati indicat: imo plures

dejecto & lugubri. Auctor Elegiae de morte Drusi v. 373.

Adspiciam regum liventia colla catenis,

Duraque per saevas vincula nexa manus:

Et tandem trepidos vultus, inque illa ferocum

Invitis lacrimas decidere ora genis.

Quare melius est, ut Noster dixerit *MINACIUM*, sicut ille alter *ferocum*: scilicet qui paullo ante minaces & feroces erant. Noster alibi, Carm. II, 7.

Cum fracta virtus, & minaces

Turpe solum totigere mento.

Adde, quod *minacium* utrosque reges comprehendit, tam eos qui paullo ante, quam qui jam adhuc minabantur; ut Carm. III, 4.

Aut quid minaci Porphyryion statu?

13. ME DULCES DOMINAE MUSA LICYMNIAE] Membranae aliquot & praesertim recentiores, *Liciniae*; quod nollem ab editoribus nuperis receptum, cum in versus mensuram peccet, syllaba secunda brevi; ut paullo ante Carm. X.

Rectius vivas, Licini, neque altum.

Codex Regiae Societatis, *Lacimniae*, alii *Lycimniae*: sed praestantiores *LICYMNAE*, ut apud Virgilium, Aen. IX, 546.

Maeonio Regi quem serva Licymnia furtim.

ubi pari Lectionum diversitate Pieriani codices, *Lycimnia*, *Lacimnia*, & *Licinina* exhibebant. *Λικύμνιος* notum Graecis nomen apud Homerum, Pindarum, Pausaniam & alios. Caeterum de *Lycymnia* hac insignis sane locus est Scholiastae Acronis ad Serm. I, 2. v. 64. qui meretur hic describi. *Vilius in Fausta Syllae gener) Semper incerta nomina*

- Saturni veteris: tuque pedestribus
 10 Dices historiis proelia Caesaris,
 Maecenas, melius, ductaque per vias
 Regum colla minacium.
 Me dulcis dominae Musa Licymniae
 Cantus, me voluit dicere lucidum
 15 Fulgentis oculos, & bene mutuis
 Fidum pectus amoribus:
 Quam nec ferre pedem dedecuit choris,
 Nec certare joco, nec dare brachia
 Ludentem nitidis virginibus, sacro
 20 Dianae celebris die.

Num

mina pro certis, ut alibi, Me dulcis dominae musa Licymniae pro Terentiae: & Malthinus tunicis demissis ambulat, pro Maecenas, & hic, Villius in Fausta, id est: Annius in Fausta: eodem numero syllabarum commutationem nominum fecit. Haec Acron. Equidem de Anno non adferior, ut ad locum ipsum pluribus dicam: de Licymnia autem valde probabile est, sub ficto eo nomine Terentiam Maecenatis uxorem signari. Certe si vero nomine vocaretur haec Licymnia, oportet eam fuisse Libertinam & meretricem, ut probe sciunt antiquitatis periti. Atqui Matronam hic describi certo certius est ex iis, quae statim sequuntur,

*Quam nec ferre pedem dedecuit choris,
 Nec certare joco, nec dare brachia
 Ludentem nitidis virginibus, sacro
 Dianae celebris die.*

Quippe in sacris sollempnibus non nisi Liberas & Honestas, seu Virgines seu Matronas, saltasse compertissimum est: Noster in Arte v. 232.

Ut festis Matrona moveri iussa diebus.
 & Carm. IV, 6.

*Virginum primae, puerique claris
 Patribus orti.*

Nec matronam tantum, sed & nobilem & primariam sub Licymniae titulo delitescere vel ex verbo illo dedecuit non obscure intelligas;

Quam nec ferre pedem dedecuit choris:
 Neque enim periculum erat, ne inter *virgines le-
 stas* saltare cuius faeminae dedecori esset, excepta forte Livia Augusti vel Terentia Maecenatis, vel Octavia, aliave ex nobilissimis, quarum infra di-

gnitatem id esse severioribus videri potuit. Fictum itaque nomen est *Licymnia*; & *Terentiam* quidem denotari veri est simillimum. Sed observanda sunt imprimis, quae subjungit Scholiastes, *Eodem numero syllabarum commutationem nominum fecit. Refte hoc: neque eodem tantummodo numero, sed & quantitate syllabarum. Et data quidem opera id a poetis factitatum, ut qui ejus rei conscii essent, & quod dicitur, clavem haberent, facile pro ficto nomine verum substituere possent sine versus dispendio; ut hic,*

Me dulces dominae musa Terentiae:

Permutare velis crine Terentiae.

Sic & illud Perfii,

Auriculas asini Mida rex habet:

qui Poetae consilium noverant, mutato nomine legere poterant,

Auriculas asini Nero rex habet.

Non hic praetermittendus est praeclarus Apuleii locus in Apologia: *Eadem igitur opera accusent Catullum, quod Lesbiam pro Clodia nominarit; & Tigidam similiter, quod quae Metella erat, Perillam scripserit; & Propertium, qui Cynthiam dicat, Hostiam dissimulet: & Tibullum, quod ei sit Plania (alii codices, Flavia, Plautia) in animo, Delia in versu. Vides hic a caeteris poetis factum, quod in Flacco observavit Acron; commutata nempe esse nomina eodem numero (adde & quantitate) syllabarum; pro Clodia Lesbiam esse positam, pro Metella Perillam, pro Hostia Cynthiam, pro Plania seu Flavia five Plautia Deliam. Unde & magni Passeratii error evincitur, qui pro Hostia Propertii*

Num tu, quae tenuit dives Achaemenes
 Aut pinguis Phrygiae Mygdonias opes
 Permutare velis crine Licymniae,
 Plenas aut Arabum domos?

25 Dum flagrantia detorquet ad oscula
 Cervicem; aut facili saevitia negat,
 Quae poscente magis gaudeat eripi;
 Interdum rapere occupat.

v. 28. Vulg. OCCUPET.

XIII.

Hosilium substituere voluit: neque enim convenit syllabarum numerus. De Metella Tigidiae testis etiam est Ovidius Trist. II, v. 433.

Quid referam Tigidiae, quid Memmi carmen, apud quos

Rebus abest nomen, nominibusque pudor?

Cinna quoque his comes est, Cinnaeque procacior Anser,

Et leve Cornifici, parque Catonis opus:

Et quorum libris modo dissimulata Perillae,

Nomine nunc legitur dicta, Metelle, tuo.

Ubi non Tigidam modo, sed Memmiam, Cinnam, Anserem, Cornificium, Catonem, aliosque memorat, qui sub falso Perillae nomine amores suos cum Metella versibus vulgaverant: atque id imprimis notandum addit, verum tandem Metellae nomen (post eorum credo obitus) a Librarianis repositum esse, fisco illo rejecto. Cacterum nihil opus est, ut cum τῶν τῶν Nicolao Heinsio versiculum ultimum sic refingamus, invitis codicibus:

Nomine nunc legitur dicta Metella tuo.

Quippe lectio vulgata eodem plane redit, & quidem elegantior est: *dicta nomine Metelli*; hoc ipsum est, *dicta Metella*. Faeminae enim in omni familia a maribus nomina acceperunt; in Clodiorum gente Clodiae erant, in Hostiorum Hostiae, in Metellorum Metellae. Neque vero melius, imo longe deterius successit viro magno, cum Rottendorphi sui emendationem secutus, reclamantibus Membranis, in ipso textu reposuit, versu secundo,

Rebus abest omnis nominibusque pudor.

Nihil certius, inquit, ea conjectura. Imo nihil ea infelicius: nihil recepta codicum lectione certius, argutiusque, & magis Nasonianum;

Rebus abest nomen, nominibusque pudor.

Rebus, hoc est, argumento, materia operis: ipse Pont. I, 1.

Invenies, quamvis non est miserabilis Index,

Non mirus hoc illo Triste, quod ante dedi.

Rebus idem, titulo differt.

ubi dicit Epitolas suas ex Ponto *rebus* five argumento convenire cum priore opere quod Tristia inscriperat, *titulo* tantum & nomine differre. Hoc itaque vult Ovidius; apud Tigidam & ejus similes poetas *rebus* five *argumento* verum *nomen* abesse; cum hic *Perillam*, alter *Lesbiam*, alter aliam quam falso inscriberent: *nominibus* porro illis *pudorem* abesse, cum scripta illa praeter turpes amores & flagitiosa adulteria nihil fere aliud continerent.

25. DUM FLAGRANTIA DETORQUET AD OSCULA] Variant hic libri manuscripti, ut & editiones vetustae. Princeps illa Veneta, FLAGRANTIA; Löffcheri, FRAGRANTIA; quae posterior lectio Lambino magis placuit. Sane ea osculorum commendatio est, apud Statium Silv. II, 1.

blandis ubinam ora arguta querelis?

Osculaque impliciti vernos redolentia flores?

& Martialem Epig. III, 65.

Quod madidas nardo sparsa corona comas:

Hoc tua, saeve puer Diadumene, basia fragrant.

& XI, 9.

Lapsa quod externis spirant opobalsama truncis,

Ultima quod curvo quae cadit aura croco: &c.

Singula quid dicam? non sunt satis: omnia misce:

Hoc fragrant pueri basia mane mei.

Neque tamen ea de causa lectionem hanc alteri praefereamus: tum quia non oscula Licymniae hic intelligit, cujus vel unus capillus divitiis Arabum praestabat; sed ipsius Maecenatis, quae interdum allium oboluerunt, narrante Nostro in Epod. III, cum in ejus caena allium comedisset:

At si quid unquam tale concupiveris,

Focose Maecenas, precor

Manum puella suavior opponat tuo.

tum praeterea quia vox *Fragrantia*, sic nude & per se posita, mediae foret significationis, & tam malum quam bonum odorem indicare posset: ut iterum Martialis I, 87.

Ne

XIII.

ILLUM, ô, nefasto te posuit die
 Quicumque primum, & sacrilega manu
 Produxit, arbos, in nepotum
 Perniciem, opprobriumque pagi;
 5 Illum & parentis crediderim sui
 Fregisse cervicem, & penetralia
 Sparfisse nocturno cruore
 Hospitis: ille venena Colcha,

V. I. ILLE ET nef. 8. COLCHICA.

Et

Ne gravis hesterno fragres, Fescennia, vino.
 Valerius Flaccus, de Harpyiis, IV, 493.
Fragrat acerbis odor, patrique expirat Averni
Halitus.

Quamobrem, ut vitentur haec incommoda, melius est ut cum potioribus membranis, meis certe Leidensi, Graeviano, Reginensi cum aliis, legamus FLAGRANTIA, cujus verbi facilis est interpretatio, nec exemplis aut illustratione est opus.

28. INTERDUM RAPERE OCCUPET] *Occupet* habent editiones, credo, omnes, jam inde a principe illa Veneta & Germanica Loscheri. Silent quoque interpretes, Lambinus, Cruquius, Torrentius, Pulmannus, &c. quasi omnes quos viderint Codices sic exhiberent. At ex meis melior majorque pars habet OCCUPAT, Graevianus certe & Reginensis, Zulichemianus, Galei, Battalianus, Magdalenensis, & duo Bodleiani: quibus accedunt Acron Scholiafles & Cruquii commentator, siquidem interpretantur *occupat*, *expetit*. Neque tu dubites, quin plerique aliorum codices sic clare exhibuerint; etsi id dissimulent editores. Recte vero OCCUPAT; ut *detorquet*, *negat*: & sententia est, Dum aut osculari se abs te patitur, aut grata protervitate negare simulat, aut ipsa prior occupat & oscula a te sumit. Nihil certius. *Magis poscente*, est, magis quam tu ipse qui poscis.

I. ILLE ET NEFASTO TE POSUIT DIE] Vide modo totum locum:

Ille & nefasto te posuit die
Quicumque primum, & sacrilega manu
Produxit, arbos, in nepotum
Perniciem opprobriumque pagi;
Illum & parentis crediderim sui
Fregisse cervicem.

Ita omnes ubique libri, & scripti & editi; *Ille & nefasto*: neque aliter hodie apud Diomedem Grammaticum veterem p. 513. Quocumque tamen te veritas, nullum in his verbis sententiae exitum invenias. Sive enim hoc modo construxeris verba, *Ille, quicumque primum posuit te nefasto die &c.* nihil reliquum erit quo ille pertineat: sive, ut vulgo solent, ordinaveris, *Ille & posuit te nefasto die, quicumque primum*; quid, obsecro, erit, quo referatur *quicumque*? Subaudiendum, inquit, *posuit*: ille *posuit* te nefasto die, quicumque primum *posuit*. Vah, ut execraretur tam inficetam sribliginem, si ad vivos redire posset Horatius. Quid moramur in redarguenda barbarie? lege, ut edidimus,

ILLUM, ô, nefasto te posuit die
 Quicumque primum, &c.

Illum parentis crediderim sui

Fregisse cervicem.

Jam, opinor, agnoscis Horatii genium: quid enim clarius, rotundius, acrius dici possit? Repetitio *is illum* indignationem ostentat, ut paulo infra,

Te triste lignum, te caducum.

Atque haec prius commentatus eram, quam sagacissimi Nic. Heinsii codicem nactus essem: ubi cum summa voluptate comperi conjecturae nostrae tantum virum accedere. Legit enim, *illum & nefasto*. Optime; praeterquam quod non viderit cum illo *et* languere sententiam; & necessario reponendum esse, *O*; quod magnam vim & acrimoniam orationi impertit.

8. ILLE VENENA COLCHICA ET QUICQUID USQUAM] Ita editiones, opinor, omnes; & major pars membranarum, COLCHICA: & sic Nostrer alibi Epod. 5.

Elam

Et quicquid usquam concipitur nefas,
 10 Tractavit; agro qui statuit meo
 Te triste lignum, te caducum
 In domini caput inmerentis.
 Quid quisque vitet, numquam homini satis
 Cautum est in horas. navita Bosporum
 15 Poenus perhorrescit, neque ultra
 Caeca timet aliunde fata:

Miles

Flammis aduri Colchicis:

Et 17.

Cales venenis officina Colchicis.

Sed quid opus est, ut syllaba ultima ad sequentem verbum rejiciatur? cum pari, si non majore, elegantia dicere potuit *Venena COLCHA*: & sic certe vetustissimi Codices Cruquii & aliorum, ut & ex nostris Graevianus & Galei: Reginensis vero *Colchia*, ut & unus Berimanni; unde error videtur primum emanasse. *Colcha* venena pro *Colchica*; ut *Marsi duelli*, *Italo caelo*, *Mauris jaculis*, de quo vide nos ad Carm. I, 22. Propertius III, 2.

Tuque tuo Colchum propellas remige Phasin.

ut ex libris scriptis edidit elegantissimus Broukhusius, cum antea ferretur *Colchon*: atque idem ad Propert. I, 1. probat hic loci apud Horatium *Colcha*, ex Ovidio in *Metam.* VIII, 394.

Sed postquam Colchis arsit nova nupta venenis.

Cui addas & sequentia, *Metam.* XIII, 24.

Litora que intravit Pagasaea Colcha carina.

Heroid. VI.

Hanc tamen, o demens, Colchisque ablata venenis.

& XVI.

Laesa nec est Colcha Theffala terra manu.

Amor. III, 3.

Quo duce, trabs Colchas sacra cucurrit aquas.

Fast. III, 875.

Pervenit in Colchas aurea lana domos.

Sidonius Carm. XXIII, 274.

Qui iactos super arva Colcha dentes

Expavit.

Martialis XII, 57.

Cum scita Colcho luna vapulat rhombo.

ubi perperam Nic. Heinsius ad Ovid. *Fast.* II, 575. corrigere jubet *Ioico rhombo*. Dolet insignem Virum non attendisse ad analogiam. Regionis nomen est *Colchi*; inde adjectivum gentile *Colchus*, & possessivum *Colchicus*: sic ab *Italia* gen-

tile *Italus*, possessivum *Italicus*; & sic alia sexcenta. Jam id poetis familiare, ut gentilia pro possessivis usurpent, sive, ut Graeci dicunt, *ἰδνικὰ ἀντὶ τῶν κτηνῶν*; ita *Itala arva* pro *Italicis*, *venena Colcha* pro *Colchicis*. Atqui *Iolcus* nomen urbis tantummodo est, non etiam adjectivum gentile: neque *Iolco rhombo* dicere possis, sed *Iolcio*: quippe *ἰοῖδιον* est *Iolcius*, & *ἰοτικὸν*, *Iolciacus*.

17. MILES SAGITTAS ET CELEREM FUGAM PARTHI] *Ira* cor membranis veteribus, quod constanter adeo lectionem hanc praesentent *celerem fugam*: certe cessavit hic bonus Horatius, si eo modo scripsit. Videamus, quid per *celerem fugam* commode notari possit. *Nostr.* Carm. II, 7.

Tecum Philippos & celerem fugam

Sensi, relicta non bene parmula.

& IV, 8.

non celeres fugae,

Reiectaeque retrorsum Hannibalis minae.

Virgilius Aen. III, 243.

celerique fuga sub sidera lapsae

Semesam praedam & vestigia foeda relinquunt.

Silius Italicus XVII.

Impletur terrore vaga cuncta Africa pulsis

Agminibus, volucrique fuga sine Marte ruentes

Tendunt attonitos extrema ad litora cursus.

ubi obiter annotandum, *sine more* potius quam *sine Marte* legi oportere. *Martialis*, VIII, 56.

Risit Tuscus eques, paupertatemque malignam

Reppulit, & celeri iussit abire fuga.

Juvenalis XV, 75.

Terga fugae celeri praestantibus omnibus instanti.

In his omnibus, & aliis, opinor, quibuscunque locis non *scita* & *suspecta*, sed *vera* fuga intelligitur, ubi *celerem* nominant. Quid ergo? an quid causae erat, ut miles Romanus *veram* Parthorum fugam *perhorresceret*? ut victores usque adeo timerent victos & fugatos? Haud vidi magis. Atqui aliud

Miles sagittas & celerem fugam
Parthi; catenas Parthus & Italum

Robur: sed inprovisa leti

20

Vis rapuit rapietque gentis.

Quam paene furvae regna Proserpinae,

Et judicantem vidimus Aeacum,

Sedesque discretas piorum, &

Aeoliis fidibus querentem

V. 17. Forte, REDUCEM fugam.

Sappho

aliud erat in Parthis perhorrescendum, ne astuta
scilicet fugae simulatione, & incaute sequentes
hostes sagittis figerent averfi, & statim versis equis
redeuntes majore cum impetu incurfarent. Id cum
ex historia compertissimum est, tum & omnibus
fere poetis decantatum. Propertius III, 7.

Parthorum astutae tela remissa fugae.

IV, 3.

Subdolos & versis increpat arcus equis.

Valerius Flaccus VI, 688.

Nunc fuga conversas spargit mentita sagittas.

Stattius Silv. V, 2.

Quae suspecta fides, & quae fuga vera ferocis

Armenii?

Seneca Thyeste 383.

Telis quae procul ingerit

Parthus, cum simulat fugam.

& Oedip. 118.

Vidit & versas equitis sagittas,

Terga fallacis metuenda Parthi.

& sic alii bene multi. Quod si Horatius ad haec
exempla dixisset, Perhorrescit miles sagittas &
astutam, subdolam, mentitam, suspectam, simula-
tam, fallacem fugam Parthi, omne utique pun-
ctum tulisset. Nunc cum celerem fugam Parthi no-
minet, quae aut veram prorsus indicat, aut certe
falsam non indicat, ne excusari quidem potest.
Sed, obtestor vos, an credibile est tantum inge-
nium tam castigato judicio praeditum adeo turpi-
ter se dedisse? Ego vero Librarios potius quam
ipsum insinulaverim; & prosi mihi, si extunde-
re quidquam valeo, quod immunem eum culpae
praestare videatur. Enimvero non celerem fugam
Parthi, sed celeres ex fuga recurfus miles metueb-
bat, ut Noster alibi Carm. I, 19.

Et versis animosum equis Parthum.

Inde Parthi refugii appellati, ut Lucan. VI, 50.

Moenia mirentur refugii Babylonia Parthi.

Claud. IV, Conf. Honorii. 530.

refugio quae sit fiducia Partho.

& I, Conf. Stilichonis. 68.

Torquebat refugum, Parthis mirantibus, arcum,

Quid ergo? placetne ut rescribamus,

Miles sagittas & refugam fugam Parthi.

Minime vero; neque enim tam inficetam verbo-
rum juncturam apud Nostrum inveneris. Illud &
ad sententiam aequae, & ad compositionem me-
lius, & ad receptam lectionem propius convenit;
si sic reponas,

Miles sagittas & REDUCEM fugam,

Sic reduces vias Statius II, 7.

Et tardi reduces vias Ulixi.

Lucanus IX, 408.

Irreducemque viam deserto limite carpit.

& reduces gressus Statius Theb. IV, 771.

tantum reduces des flectere gressus

Juppiter.

& denique reducem fugam Prudentius, magnus
Nostrum imitator; Cathem. V, 104.

Nec non imbrifero ventus anhelitu

Crassa nube leves invehit alites,

Quae, disflata in humum cum semel agmina

Fluxerunt, reduci non revolant fuga.

23. SEDESQUE DISCRETAS PIORUM] Ita nostri
omnes praeter unum ex recentissimis in Collegio
Regio, quem vocant Bembinum: atque is habet
DESCRIPTAS; sicut & Lambini aliquot, &
Cruquii & aliorum. Et posterior quidem Lectio
placuit Gifanio in Indice ad Lucretium: quin
etiam in ipsum textum receperunt Lambinus
Cruquiusque. Equidem non inficior recte & La-
tine dici, *sedes descriptas*, ut Cicero, *describere*
partes urbis, regionem, jugera: & Tacitus Annal.
XI, 19. *Et natio Frisiorum consedit apud agros a Cor-*
bulone descriptos. Sidonius Carm. II, 412.

Halant rura rosis, indescriptosque per agros

Fragrat odor.

Omnino tamen melius est, ut cum majore Co-

Q

dicum

- 25 Sappho puellis de popularibus;
Et te sonantem plenius aureo,
Alcaeae, plectro dura navis,
Dura fugae mala, dura belli.
Utrumque sacro digna silentio
30 Mirantur umbrae dicere: sed magis
Pugnas & exactos tyrannos
Densum humeris bibit aure vulgus.
Quid mirum? ubi illis carminibus stupens
Demittit atras belua centiceps
35 Auris, & intorti capillis
Eumenidum recreantur angues?
Quin & Prometheus, & Pelopis parens
Dulci laborem decipitur sono:
Nec curat Orion leones
40 Aut timidos agitare lyncas.

v. 38. Vulg. LABORUM.

XIV.

dicum parte & vetustis editionibus legamus DISCRETAS sedes, five separatas, remotas a sedibus & contagione impiorum. Majus utique hoc est, quam si *descriptas* tantum dixeris, hoc est, certis finibus constitutas, & positis terminis ab impiorum sedibus dividas: sic enim nihilo minus alterae alteras contingere, & communem inter se limitem habere poterant: vel illud potius notaverit *re descriptas*; nempe inter ipsos Pios singulorum sedes descriptas & definitas esse; ne alter alterius limites transiliat. Quorum neutrum hic admittendum. Recte itaque *discretas*. Claudianus Rufin. II, 477.

quaesitor in alto

Conspicuus solio pertentat crimina Minos,

Et iustis dirimit fontes.

Virgilius Culice, 374.

Et vastum Phlegethonta pati, quo maxima Minos

Conscelerata pia DISCERNIT vincula sede.

Statius Theb. IV, 524.

Et Styx discretis interflua manibus obstat.

Denique Lactantius, ex hoc ipso Horatii loco, Divin. Instit. VII, 7. *Esse Inferos Zenon Stoicus docuit, & SEDES PIORUM ab impiis esse DISCRETAS.*

32. DENSUM HUMERIS BIBIT AURE VULGUS] Video omnes Manuscriptos constanter in hanc lectionem conspirare. Quo tamen illud *humeris*? Uti que satis esset *densum vulgus*. Sed hoc facile condonari posset; sic enim & Ovidius Metam. XIV, 360.

Iussit & in densum trabibus nemus ire videri: cum *densum nemus* per se sufficeret. Illud pejus; quod *aure* hic epitheto destitutum est; unde ficta & jejuna fit oratio, neque aures implet. Sensit hoc praestantissimus Nic. Heinsius, qui in ora sui codicis annotavit, *Fortè legendum, HILARI*. Ingeniose: sed & propius licet ad vulgatam lectionem accedere, si reponas, *Densum HUMILI*; ut ad *silentium* illud *sacrum* & *admirationem* referatur. Melius tamen, opinor, sententiae consulisset Noster, si sic scripsisset;

Densum avida bibit aure vulgus.

Ducunt huc nos Scholiastae veteres: quorum unus, *BIBIT, avidè audit*; alter, *cupidissime audit*; Claudianus in Praef. Conf. Stilich. v. 47.

*hæc nullis avidam rumoribus aurem**I audit.*

Ovid. Pont. III, 4.

N91

XIV.

AD POSTUMUM.

EHEU fugaces, Postume, Postume,
 Labuntur anni: nec pietas moram
 Rugis & instanti senectae
 Adferet, indomitaeque morti:
 5 Non si trecenis, quotquot eunt dies,
 Amice, places inlacrimabilem
 Plutona tauris; qui ter amplum
 Geryonem Tityonque tristi
 Conpescit unda, scilicet omnibus,
 10 Quicumque terrae munere vescimur,
 Enaviganda; sive reges,
 Sive inopes erimus coloni.

Frustra

*Nos ea vix avidam vulgo captata per aurem
 Scribimus.*

Et nescio an fortasse ita scripserit, & illud *Humeris* ex Glossa in ipsum versum irrepserit.

38. DULCI LABORUM DECIPITUR SONO] *Labo- rum* habent cum veteres editiones, tum & plerique scripti. Unde ambigua evadit oratio; ubi nescias fere, utrum *decipitur laborum*, an *sono laborum* construi debeat. Equidem nullus dubito, quin qui primi hanc lectionem commenti sunt, *sono laborum* ad *sono* retulerint. Superabat scilicet eorum captum elegantissimus ille Hellenismus, qui in potioribus membranarum adhuc conspicitur.

Dulci laborem decipitur sono.

ta duo codices Turnebo visi, totidemque Torrentio; & ex nostris Bodleianus, & pro varia lectione Colbertinus: accedit & Battelianus, qui habet *labore*. Recte vero *decipitur laborem*. Nam in figurato & poetico sermone Passiva, pariter ac Activa sua, cum casu quarto construuntur. Ergo uti dicimus, *decipere, fallere laborem, curas* &c. ut Noster alibi,

Molliter austerum studio fallente laborem:

Ovid. Metam. V, 60.

Brachia docta movent, studio fallente laborem:

& XIV, 121.

Cum duce Cumaea fallit sermone laborem?

Stattius Theb. XII, 230.

Cum tamen illa gravem luctu fallente laborem:

Ovid. Trist. IV, 10.

Sic tamen absumo decipioque diem:

ita passively dicere licet, *decipi laborem*. Ut Virg. Aen. I, 717.

Expleri mentem nequit, ardescitque tuendo.

Lucan. IX, 713.

Pluribus ille notis variatam pingitur alvum.

& sic alii non raro: praesertim in Participiis nihil hac figura frequentius.

40. AUT TIMIDOS AGITARE LYNCAS] Editio

Loscheri, TIMIDAS: atque ita unus codex Lambini, & alter Berfmanni. Neque aliter optimus noster Reginensis cum Graeviano, Petrensi, Galei, & a manu secunda Batteliano. Sane faemino genere proferunt Virgilius, Plinius, Statius, aliique. Neque *εὐφρονας* causa variandum erat genus; ut vitaret homoeoteleuton: quippe in *timidas* ultima longa est, in *lynca* brevis: & proinde diversus est sonus, neque aures offendit. Retinemus tamen TIMIDOS, auctore Prisciano, qui p. 689. haec habet, *Horatius in II. Carm. Nec curat*

Frustra cruento Marte carebimus,
 Fractisque rauci fluctibus Hadriae;
 15 Frustra per Autumnos nocentem
 Corporibus metuemus Austrum.
 Visendus ater flumine languido
 Cocytos errans, & Danaï genus
 Infame, damnatusque longi
 20 Sisyphus Aeolides laboris.
 Linquenda tellus, & domus, & placens
 Uxor: neque harum, quas colis, arborum
 Te, praeter invisas cupressos,
 Ulla brevem dominum sequetur.

v. 18. Vulg. COCYTUS.

Absu-

rat Orion leones, Aut timidos agitare lyncas. *Et notandum est de genere, quod masculino genere protulit Horatius, cum Virgilius faeminino in III. Georgicorum, Quid Lynces Bacchi variae?*

18. COCYTUS ERRANS] Codices nostri Leidensis, Zulichemianus, Reginensis, Magdalenenfis, Galei, Petrensis, Bodleianus, COCYTOS, terminatione Graeca. Atque horum auctoritatem sequimur.

27. ET MERO TINGUET PAVIMENTUM SUPERBO] Nostri quidem omnes SUPERBO *mero*: Lambinus tamen & Fabricius ex suis proferunt, SUPERBUM *pavimentum*. Elegans sane pavimenti hujus epitheton; quod & suo marmore superbum erat, & quia tam pretioso vino tingueretur. Varro de Re Rust. III, 1. *Quum villam haberet opere sectorio & intestino, & pavimenti nobilibus spectandam.* Statius Silv. III, 3.

tu largus Eoa

Germina, tu messes Ciliciumque Arabumque superbis

Merge rogis:

ideo *superbis*, quia germinibus istis & messibus cumularentur. Virgilius Aen. II, 505.

Barbarico postes auro spoliisque superbi: nempe quia aurum & spolia ferrent. Lucretius IV, 1171.

postesque superbos

Unguit amaracino:

hoc est, propter amaracinum superbos. Nihil itaque lectione hac pulchrius, quantum ad sententiam: sed interim, quod & doctissimus Dacierius

adnotavit, eadem terminatione toties recurrens,

Tinguet pavimentum superbum

Pontificum potiore caenis,

ingratissimum sonum efficit; qualem studiose evitare solet Noster. Illud tamen fortasse vitio huic mederi potest; si olim legerint aut pronunciaverint, *superbom*. Certe post consonantem v non *um* sed *om* proferebant aetate Augusti, *aevom*, *divom*, *Calvom* &c. ut cum ex Monumentis ejus aevi, tum ex vetustis Virgilio & Horatii codicibus constat. Esto itaque *superbom* quasi *supervom*: nam in Virgilio Ecloga II. *Atque superba pati fastidia*, codex antiquissimus Romanus *SUPERVA* habet, teste Pierio: ut eodem fere sono prolata fuisse olim minime dubitandum sit. Quod si concedatur, de Homoeoteleuti culpa securi esse possumus: neque enim similia refugiant summi poetarum, ubi etsi non literis, pronuntiatione tamen differunt; ut Noster Carm. I, 2. *Jam satis terris nivi. Virgil. Aeternis regis imperiis.* Noster iterum Carm. III, 7. *Non sine multis insomnis lacrimis agit.* Neque tamen damnamus lectionem in plerisque omnibus libris receptam, *mero SUPERBO*: etsi miretur Julius Scaliger, quo consilio id dixerit Noster. Illud magis displicet, quod, cum *superbo mero* dixisset, statim alterum epitheton subdidit, eandem rem bis inculcans,

Pontificum potiore caenis.

Aliam viam tentat Barthius Advers. XXXVI, 14. *In vbi superbo*, inquit, *si quid mutandum, malim superbus, quam cum Lambino superbum scribere.* Quo etiam ducit nos Scholiastes Porphyrio: *Superbo,*

25 Absumet heres Caecuba dignior
 Servata centum clavibus, & mero
 Tinguet pavementum superbo,
 Pontificum potiore cenis.

XV.

JAM pauca aratro jugera regiae
 Moles relinquent: undique latius
 Extenta visentur Lucrino
 Stagna lacu; platanusque caelebs

5 Evincet ulmos: tum violaria, &
 Myrtus, & omnis copia narium,
 Spargent olivetis odorem,
 Fertilibus domino priori:

Tum

perbo, hypallage, pro ipse superbus: & etiam Acron, qui sic verba παραφύσει, Perfundet pavementum negligens heres vino deorum conviviis digno. Atque hinc pacto, culpa quidem omni liberaveris Horatium: sed audacis epitheti laude, quae toties feliciter ei cessit, eadem opera privaveris.

5. TUM VIOLARIA ET MYRTUS ET OMNIS] Fabricius ex Manuscripto suo sic edidit,

tum violaria,
 Myrtusque, & omnis copia narium:
 atque ante illum Glaireanus ex conjectura sic reposuit. Caeteri omnes libri reclamant, summoque consensu exhibent,

violaria, &
 Myrtus, & omnis copia narium.

Quod mutatum ab iis, qui metuebant, ne versus pede claudicaret, & Trochaeo, loco Spondae, incederet. Atqui aliud curare potius debuerunt: salva enim versus mensura est; siquidem Myrtus hic numero plurali legitur, ut ante nos alii monuerunt. Nos id recte ab Horatio factum esse demonstrabimus. Errant, inquit Charisius p. 9. qui omnia genera arborum quartae declinationi solent assignare; inventis ipsis, praesertim apud Virgilium,

Et vos, o lauri, carpam, & te, proxima Myrte. Contendunt tamen nonnulli, dicentes Laurum & Myrtum esse quartae declinationis, & tantum auctoritate mutari in vocativo casu. Vides ex Grammaticorum quorundam sententia Myrtus probe dici

numero plurali. Priscianus tamen p. 717. haec sola arborum nomina ponit, quercum, laurum, pinum, cornum, ficum, quae tam secundae, ait, quam quartae inveniuntur. Ubi primo perperam omisit cupressum, quae utriusque declinationis est, si ulla fides habenda est veteribus membranarum. Noster in Arte v. 332. Levi servanda cupresso: duo ex nostris codicibus, cupressu, Carm. II, 14. Praeter invisas cupressos: multi ibi cupressus, ut videbis apud Lambinum, Torrentium, & alios. Epod. V. Subet cupressus funebres: Ita in omnibus fere editionibus jam inde a prima Veneta excusum est: sic antiquissimi nostri Leidensis & Graevianus. Virgil. Aen. III, 64. Atraque cupresso: at in antiquis plerisque codicibus, cupressu extare jam dudum notavit Pierius. Atque hoc modo in caeteris etiam poetis variant ubique fere hanc vocem membranae vetustae. Unde id certe pro comperito habeamus, si non in illis auctorum locis, at saltem in usu & consuetudine fuisse, ut Cupressus quartae etiam declinationis haberetur. Sed & Myrtum male omisit Priscianus, quae declinationis quartae est, non tantum in hoc Nostri loco, sed apud ipsum Virgilium Georg. II, 64.

Sed truncis oleae melius, propagine vites Respondent, solido Paphiae de robore myrtus.

ubi contendo Paphiae myrtus esse nominativi pluralis, ut Oleae, & vites: etsi recentiores Virgilii interpretes aliter accipiant, ut Myrtus Paphiae (Veneris)

- Tum spissa ramis laurea fervidos
 10 Excludet ictus. non ita Romuli
 Praescriptum & intonsi Catonis
 Auspiciis, veterumque norma.
 Privatus illis census erat brevis,
 Commune magnum: nulla decempedis
 15 Metata privatis opacam
 Porticus excipiebat Arcton:
 Nec fortuitum spernere cespitem
 Leges sinebant, oppida publico
 Sumtu jubentes, & Deorum
 20 Tempa novo decorare saxo.

æris) singulari numero efferatur. Sed non ita Servius, qui *Paphiae* interpretatur *Veneriae*, non, *Veneris*: & sic post Virgilium alii poëtae; Ovid. Arte III, 181.

Hic Paphias myrtos, hic purpureas Amethystos.
 Statius Theb. IV, 301.

hi Paphias myrtos a stirpe recurvant.

Seneca Oedipo. 539.

Amara baccis laurus, & tiliae leves,

Et Paphia myrtus.

Certum igitur est *Paphiae myrtus* plurali esse numero apud Virgilium; & sic Catullus Epithalamio Pelei,

Quales Eurotae progignunt flumina myrtus:

ita potiores codices & editiones, non *myrtos*.

9. LAUREA FERVIDOS EXCLUDET ICTUS] Jam olim monuit Lambinus nonnullos Codices habere *fervidos AESTUS*; cæteri interpretes tacent. Atqui & ipsos non aliter in quibusdam invenisse, licet id dissimulent, inde colligas; quod ex nostris bona pars, Zulichemianus scilicet Petrensis, Galei,

Bodleianus & pro varia lectione Reginensis clare repræsentent *AESTUS*. Noster alibi Serm. I, 1.

cum te neque fervidus aestus

Dimoveat lucro, neque hiems, ignis, mare, ser-
rum.

Carm. I, 17.

Hic in reducta valle Caniculae

Vitabis aestus.

& III, 24.

se neque fervidis

Pars inclusa caloribus

Mundi.

Virgil. Georg. IV, 401.

Ipsa ego te, medios cum sol accenderit aestus.

Haud damnanda itaque haec lectio est, *fervidos aestus*; alteram tamen jure merito ei praetuleris, quam & primae editiones & plures potioresque membranae confirmant,

Laurea fervidos Excludet ictus.

Ovid. Metam. VI, 49.

Et breve post tempus candescere solis ab ictu.

ubi

XVI.

XVI.

AD IULIUM GROSYPHUM.

O TIUM Divos rogat in patente
 Prensus Aegaeo, simul atra nubes
 Condidit Lunam, neque certa fulgent
 Sidera nautis :

O TIUM bello furiosa Thrace,
 Otium Medi pharetra decori,
 Grosophe, non gemmis, neque purpura ve-
 nale, nec auro:

Non enim gazae, neque consularis
 Submovet licitor miseros tumultus
 Mentis, & curas laqueata circum
 Tecta volantis.

Vivitur parvo bene, cui paternum
 Splendet in mensa tenui salinum;
 Nec levis somnos timor aut cupido
 Sordidus aufert.

V. I. VULG. PATENTI.

ubi pariter interpolatum erat a Librariis, qui pro
ictu substituerunt *oritu*. Idem Metam. V, 289.

*Silva coronat aquas, cingens latus omne; suisque
 Frondibus, ut velo, Phoebeos submovet ictus.*
 ubi & ignes ingesserunt. Sic Lucretius non semel,
*radiorum exaureat ictum, Verberibus radiorum, Gi-
 gnuntur luminis ictu, Ardoribus ictus, Solis super
 icta calore.* Ita & alii poëtae: sed vide hic Lam-
 binum, & ad Ovid. Metam. V, 389. accuratissi-
 mum Heinsium. Audacior tamen caeteris Hora-
 tius: illi enim metaphoram temperaverunt voca-
 bulo adjecto, *ictus solis, ictus Phoebei, ictus lumi-
 nis*; Noster figuratius, *servidos ictus*, nulla *solis*
 mentione facta: quae Dithyrambica pene auda-
 cia est.

I. IN PATENTI PRENSUS AEGAEO] Barthius in
 Adversar. XXXVI, 14. veterimum quendam codi-
 cem clare ait habuisse IMPATENTI; quod &

postea in Argentoratensis etiam Bibliothecae libro
 se reperisse. Quid autem sibi velit *impatenti*, ne-
 que ille nos docet, neque alius, opinor, quisquam
 intelligat. Crediderim Typographi erratum esse,
 & reponendum ibi IMPOTENTI; quae sane to-
 lerabilis foret lectio. Sic enim & Catullus de Pha-
 selo,

*Et inde tot per impotentia freta
 Herum tulisse.*

Et verior tamen & melior est, quam nostri & a-
 liorum codices firmant, & editiones omnes rece-
 perunt; IN PATENTI. Virgil. Georg. II, 41.

pelagoque volans da vela patienti.

Bene enim, prensus in *patienti* mari; ubi nempe
 longe erat littus, & nullum a tempestate refu-
 gium. Caeterum ex Batteliano nostro, legendum
 esse PATENTE potius quam *patienti*; monui ad
 Cam. I, 25. v. 17.

Quid

17. Quid

Quid brevi fortes jaculamur aevo
 Multa? quid terras alio calentis
 Sole mutamus? patriae quis exsul

20

Se quoque fugit?
 Scandit aeratas vitiosa navis
 Cura; nec turmas equitum relinquit,
 Ocior cervis, & agente nimbos
 Ocior Euro.

Laetus

17. QUID BREVI FORTES JACULAMUR AEVO MUL-
 TA] Aliud extat in Bodleiano; ut etiam in Col-
 bertino & Regiae societatis codice pro varia le-
 ctione; quod prima fronte multis, nisi fallor, mi-
 re blandietur.

Quid brevi fontes jaculamur aevo.

Unde enim Librariis tam reconditum vocabulum,
 nisi ab ipso Horatio? Certe id genus hominum
 vix umquam communia verba delet, & rariora sub-
 stituit. Re tamen penitus introspecta, damnabunt,
 credo, fontes; & illud alterum loco & sententiae
 aptius esse deprehendent. Quid fortes, ait, mul-
 ta jaculamur? Quid frustra & nequicquam fortes
 tot & tanta molimur, mox morituri? Quid re-
 fert in tam brevi aevo,

Certare ingenio, contendere nobilitate,

Noctes atque dies niti praestante labore

Ad summas emergere opes, rerumque potiri?

Recte itaque habet fortes: & apposite sane Seneca Nat. Quaest. III, 1. *Libet, inquit, mihi excla-
 mare illum poetam inlyti versum,*

Tollimus ingentes animos, & maxima parvo

Tempore molimur.

ubi notandum illud parvo tempore, ut Horatius
 brevi aevo: & proinde repudiandum est Barthii
 acumen Advers. XXXVI, 14. qui, si codices assen-
 tirentur, arcu sane quam aevo legere mallet. Mul-
 ta sane brevi aevo molitus est ipse Barthius; &
 πολυμαθίας sive potius πολυαγωγίας gloriam
 etiam juvenis consecutus est: verum enim cum
 ad Judicium res deveniunt; brevi sane arcu ple-
 rumque jaculatur, neque ad scopum pertingit.

18. QUID TERRAS ALIO CALENTES] Locus qui-
 dem perdifficilis, & qui multos exercuit,

quid terras alio calentes

Sole mutamus? patriae quis exul

Se quoque fugit?

Alio calentes sole, hoc est distas, longe remotas,
 ut Virgilius;

Arque alio patriam quaerunt sub sole jacentem.

Quid ergo est, mutamus terras remotas? siquidem
 nemo mutare dici possit terras, in quas nondum pedem
 intulit: ut H. Stephanus ad hunc locum. Quem ut
 nodum expediamus, illud imprimis proderit ad-
 notasse; nempe verbum Mutare duplicem recipere
 constructionem. Exempli gratia, eodem plane
 sensu poteris dicere, Mutavit patriam exilio, &
 Mutavit exilium patria. Curtius III, 17. *Sifines Per-
 ses exilium patria sede mutaverat:* quod perinde est,
 ac si dixisset, exilio patriam sedem mutaverat: ut
 in eadem sententia Virgilius Georg. II, 511.

Exilioque domos & dulcia limina mutant:

& Ovid. Fast. VI, 665.

Exilio mutant urbem, Tiburque recedunt.

Jam in hac constructione Locus praefens, five
 (ut Scholastici loquuntur) Terminus a quo, po-
 nitur casu accusativo: in illa Locus absens five
 Terminus ad quem; quam formam bis vel ter
 secutus est Noster, ut Carm. I, 17.

Velox amaenum saepe Lucretilem

Mutat Lycaeum Faunus;

& Serm. II, 7.

sub noctem qui puer uvam

Furtiva mutat strigili:

hoc est, ut communius loquuntur, Lycaeam Lu-
 cretili, & Strigilem uvam. His semel animadversis,
 falsum esse apparet Stephanum aliosque, qui con-
 tendunt neminem dici posse mutare terras, in quas
 nondum pedem intulit. Imo vero in ea Mutandi
 constructione, qua Locus absens est casus accu-
 sativi, id semper dicitur: Sic Faunus mutat Lu-
 cretilem, quo nondum pedem intulit; Puer mu-
 tavit uvam, quam nondum habuit. Quidni igitur
 mutamus terras alio sole calentes; etsi nondum
 eas attigimus? Eadem plane loquendi forma est;
 in eo tantum differunt, quod hic subintelligitur
 Terminus a quo; Mutamus terras alio sole calen-
 tes, terram nostram scilicet. Utique si plene ita di-
 xisset, nihil hic difficultatis esset. Atqui & ex ip-
 sus rei natura id facile subaudiri potest, & ex

25 Laetus in praesens animus, quod ultra est
Oderit curare, & amara lento
Temperet risu. nihil est ab omni
Parte beatum.

Abstulit clarum cita mors Achillem:
30 Longa Tithonum minuit senectus:
Et mihi forsitan, tibi quod negarit,
Porriget hora.

v. 26. Forte, LENI.

Te

consuetudine fieri solet. Sic cum absolute dicunt auctores, *Mutare sedem, solum, larem*, & similia, id tacite extrinsecus supplendum est, *mutare sedem* sede, *solum* solo, *larem* lare. Neque quidquam interest, cum dicis *mutare sedem*, utrum sedem absentem intelligas, subaudita *sede praesente*, an sedem praesentem, subaudita *absente*: ut cum Nofter ait Carm. Saeculari,

Iussa pars mutare lares & urbem

Sospite cursu;

nihil refert, utrum *lares & urbem* interpreteris *Romam quo ituri erant*, an *Trojam unde ituri erant*. Imo vero, cum Latini dicere solent *locum ex loco mutare*, ut Plinius Hist. II, 48. *Locum ex loco mutans rapida vertigine*: & II, 37. *Ut volucres sedem ex sede mutant*: luce ipsa clarius est ita dici, *mutare sedem* quo nondum venerant *ex sede* ubi tunc erant. Recte itaque & de more locutus est Horatius,

quid terras alio calentes

Sole mutamus?

quamvis in eas nondum pedem intulimus. Sed aliam viam insitit vir quidam eruditissimus, qui nodum hunc non solvere, sed discindere conatur, sic locum legendo & distinguendo,

quid terras alio calentes

Sole mutamus patria?

Ingeniose profecto, quicumque est: ipse enim nescio. Illud tantum conjecturae huic adversatur, quod hoc pacto frigeant aliquantulum ea quae sequuntur,

Quis exul

Se quoque fugit?

Perit nempè Antitheti gratia & venustas singularis: *Quis patriae exul se quoque fugit?* Se ipsum non fugiet, quamvis patriam fugerit: ut Virgilius,

Nos patriam fugimus, & dulcia linquimus arva.

Recte autem *exul patriae*, ut Ovid. Metam. IX, 409.

Attonitusque malis, exul mentisque domusque.

21. SCANDIT AERATAS VITIOSA NAVES CURA] Ita & Nostrum Codices & aliorum, NAVES vel NAVIS: & sic alibi Nofter Carm. III. I.

neque Decedit aerata triremi Cura.

Elegans tamen ea lectio est, quam subministrant Excerpta Bodleiana ab annis circiter quadringentis scripta,

Scandit aeratas vitiosa PUPPES.

Quippe Cura, cum fugientem navem consequitur, posteriorem partem sive puppem scandere debet. Ovid. Metam. VIII, 193.

Iussit & aeratas impelli remige puppes.

Virgil. Aen. V, 198.

vastis sonat icibus aerea puppis.

26. ET AMARA LENTO TEMPERET RISU] *Lento* habent manuscripti plerique omnes cum editionibus vetustis: unus tantum vel alter *laeto*, quod & editiones aliquot occupavit, Typothetarum magis incuria, ut opinor, quam Editorum consilio. Quid enim ineptius quam *laetus animus laeto risu*, eadem in sententia & prope eodem versu. Sed & illud *Lento* non usque adeo satisfacit. Nemo alius, quod sciam, *lentum risum* dixit. Et cum *amara* dixisset & *temperet*, figurâ a saporibus ductâ; utique eadem metaphora claudere sententiam debuit, hoc vel simili verbo, *Et amara dulci*: vel, *amara grato Temperet risu*. Certe, nisi me destituit iudicium, utrumvis ex his *lento illo risu* melius aptiusque exit. Cogitemus igitur, annon aliud verbum lateat, quod & receptae lectioni & metaphorae respondeat: neque diu quaerendum erat; quippe ecce tibi,

& amara LENI

Temperet risu.

Nam principio. *Lene* in saporibus opponitur *aspero, austero, acri*: Ut Terent. Heauton. III, 1.

asperum,

Pater, hoc est: aliud lenius sodes vide.

Deinde & *lenis risus*, aptissime: ut Cicero in Somn.

R

Scip.

Te greges centum, Siculaeque circum
 Mugiunt vaccae; tibi tollit hinnitum
 35 Apta quadrigis equa; te bis Afro
 Murice tinctae
 Vestiunt lanæ: mihi parva rura, &
 Spiritum Graiae tenuem Camenae
 Parca non mendax dedit, & malignum
 40 Spernere volgus.

XVII.

AD MAECENATEM.

CUR me querelis exanimas tuis?
 Nec Dîs amicum est, nec mihi, te prius
 Obire, Maecenas, mearum
 Grande decus columenque rerum.

Ah,

Scip. Hic leniter aridens Scipio, *Quaeso, inquit, ne me somno excitetis.* Et postremo *Lenis, Levis, Laetus & Lentus* creberrime a Librariis confundi solent: ut apud Nostrum Carm. III, 18.

Lenis incedas abcaesque:

Colbertinus Codex pro varia lectione, *Laetus*. Carm. I, 18. *Non levis Enius;* Codex Noster Reginenfis, *letus*. Carm. IV, 6. *Levis Agyieus*. unus apud Cruquium, *Laetus*. Virgil. Aen. II, 782.

Leni fluit agmine Tybris:

membranae aliquot Pierii, *Laeto*. Ovid. Epist. Acontii v. 120.

Quique subest nivei laetus in ore rubor:

plerique ibi scripti, *Lenis*, ut testatur Nic. Heinzius. Ovid. Metam. VII, 82.

Sic jam lentus amor, jam quem languere putares: plures ibi *lenis*, & unus, *laetus*. Quidni itaque & hic pariter errare poterant oculi manusve Librariorum? Sed praeterea mihi suspicio est, adhuc pejus hic grassatam esse horum hominum audaciam. Vide enim, an non veri sit similius sic totum hunc locum ab Horatio profectum esse;

Laetus in praesens animi, quod ultra est

Oderis curare, & amara leni

Temperes risu. Nihil est ab omni

Parte beatum.

Melius certe videtur, ut secunda persona dirigantur haec ad Grosphum, quam ut sententiose proferantur. Melius quoque, ut ipse Grosphus, quam ut ejus *animus ridere* jubeatur: melius denique illud infertur; quod sequitur paullo post,

Et mihi forsitan, tibi quod negaris

Porriget hora

tibi nempe, quem prius allocutus sum. Fraudis esse potuit Librariis Hellenismus ille elegans, *Laetus animi*. Velleius Paterculus II, 93. *Marcellus, sane, ut aiunt, ingenuarum virtutum, laetusque animi & ingenii, fortunaeque, in quam alebatur, capax.* Symmachus Epist. I, 8. *Ut vos stis lacti praesentium.* Valerius Flaccus III, 659.

Laetus opum pacisque meae.

Virgil. Aen. XI.

quas lacta laborum

Ipsa suis Dido manibus.

Sic *faelix animi* Juvenalis XIV, 119.

Et pater ergo animi felices credit avaros.

Sed plena sunt his poetarum scripta. Porro *oderis & temperes* facile fuit Librariis, patiente id versus mensura, commutare in *oderit, temperet*: ita Epod. X. pro *Mergos juveris*, plures membranae *juverit*: Serm. II, 3. v. 133. pro, *ut demens genitricem occidis Orestes*; omnes habent *occidit*. II, 5.

v. 90.

5 Ah, te meae si partem animae rapit
 Maturior vis, quid moror altera,
 Nec carus aequae, nec superstes
 Integer? ille dies utramque
 Ducet ruinam: non ego perfidum
 10 Dixi sacramentum: ibimus, ibimus,
 Utcumque praecedes, supremum
 Carpere iter comites parati.
 Me nec Chimaerae spiritus igneae,
 Nec si resurgat centimanus Gyges,
 15 Divellet umquam: sic potenti
 Justitiae placitumque Parcisi.

v. 14. Vulg. GIGAS, vel GYAS.

Seu

v. 90. pro Difficilem & morosum offendet garrulus;
 omnes similiter offendet.

14. NEC SI RESURGAT CENTIMANUS GIGAS]
 Sic iterum Carm. III, 4.

Testis mearum Centimanus Gigas Sententiarum.
 Codices omnes tam mei, quam aliorum, con-
 stanter habent GIGAS, cum editione Veneta &
 Lofcheriana. Solus Muretus in Var. Lection. VI,
 12. in quibusdam ait se Gygen invenisse, in aliis
 Gyan. Certe ex aliis poetarum locis nomen pro-
 prium hic subesse constat; sed ubique fere, nisi
 cum obstitit versus ratio, Librariarum ignorantia
 dissimulatum. Priscianus p. 718. Hic centimanus,
 hujus centimanus: Horatius in II. Carm. Testis mearum
 centimanus Gyges sententiarum. Ita quidem
 Editi. Sed Manuscripti quos vidi quatuor, Gigas.
 Seneca Herc. Oet. 167.

Quis vastus Briareus, quis tumidus Gyges?
 & iterum v. 1168.

nec truci risu Gyges

Pindo cadaver obruit toto meum.

utrobique codex Florentinus longe antiquissimus,
 Gygas. Capitolinus in Maximo c. 8. Tam crudelis
 fuit, ut illum alii Cyclopem, alii Busiridem, alii
 Scironem, nonnulli Phalarim, multi Typhonem vel
 Gygem vocarent: ubi vetustissimus Palatinus Gi-
 gantem. In Ovidio nomen proprium servatum est,
 quia gigantem versus ipsi excluderunt:
 Amor. II, 1.

Ausus eram (memini) caelestia dicere bella,
 Centimanumque Gygen: & satis oris erat.

Fast. IV, 593.

Quid gravius, victore Gyge, captiva tulissem?
 Trist. IV, 7.

Centimanumque Gygen, semibovemque virum.
 Sed in ultimo loco codex unus Gyan, alter Giam.
 ut adhuc dubium sit, quo nomine Centimanus
 ille vocandus sit. Quaeramus igitur apud Graecos,
 in quorum officinis haec omnia confecta sunt, & ad
 Latinos delata. Et Hesiodus quidem habet Γύγης
 Theogon. 149.

Κόττος τε, Βριάρεώς τε, Γύγης δ', ὑπερήφανα τέκνα
 618.

Κόττω τ' ἠδὲ Γύγῃ δῆσε κρατερῶ ἐνὶ δεσμοῦ

714.

Κόττος τε, Βριάρεώς τε, Γύγης τ' αἶτος πολέμοιο.

734.

Ἐνθα Γύγης, Κόττος τε, καὶ ὁ Βριάρεως μέγανθος.
 & sic praeter Hesiodum sex vel septem Gram-
 matici, quorum loca videre potes apud eruditissi-
 mos Viros N. Heinsium & Munckerum, illum in
 Notis ad Ovid. Amor. II, 1. hunc ad Hygini
 Praefationem. Contra Apollodorus non Gygen,
 sed Γόνη appellat; quin & Hesiodi quaedam opti-
 mae notae exemplaria non Γύγης in locis jam ci-
 tatis, verum Γόνης repraesentant; si Mureto constat
 fides. Accedit huc, quod Gyges, nomen aliunde
 fatis cognitum, priorem syllabam productam ha-
 beat, ut apud Nostrum supra, Carm. II, 5.

Luna mari Cnidiusve Gyges.

& III, 7.

Gygen ille notis actus ad Oricum.

Virgil. Aen. IX, 762.

R 2

Pri

Seu Libra, seu me Scorpius aspicit
Formidolosus, pars violentior
Natalis horae, seu tyrannus

20 Hesperiae Capricornus undae:
Utrumque nostrum incredibili modo
Consentit astrum. te Jovis in pio
Tutela Saturno refulgens
Eripuit, volucrisque fati

25 Tardavit alas; cum populus frequens
Laetum theatri ter crepuit sonum:
Me truncus inlabfus cerebro
Sustulerat, nisi Faunus ictum

Dextra

Principio Phalerim, & succiso poplite Gygen.

Propert. III, 9.

Lydia Gygaeo tincta puella lacu.

Neque aliter Graeci, ut, Bianor in Antholog.
Epigram. I, 70.

Σάρδιες αἱ ταπάλαι ΓΥΓΟΥ πόλις, αἶτ' Ἀλυάστου.
& Alpheus ibidem I, 12.

Ὁ σέργῳ βαθυλήϊος ἀράρας,

Ὅκ ἔλθον πολύχρυσον, οἷα ΓΥΓΗΣ.

ubi obiter sic emendandum est,

Ὅκ ἔλθον, πολύχρυσος οἷα Γύγης.

liquidem plane auctor respexit ad notum illum
Archilochi locum,

Ὁ μοι τὰ ΓΥΓΕΩ τῷ ΠΟΛΥΧΡΥΣΟΥ μέλει,

Ὅδ' εἰλέ πῶ με ζῆλος, εἰδ' ἀγαίωμα δες.

ubi caveant tirones, ne Γύγῳ primam brevem
hic habere existiment; nam dissyllabon est, γῆω
in unam syllabam contracto, ut Πηλεΐάδῳ Ἀχιλῆος.
Corrigendus itaque est Anacreon Carmine
XV, & in Antholog. II, 47. ubi Γύγῳ primam
corripit, ut nunc quidem legitur:

Ὁ μοι μέλει Γύγῳ,

Τῷ Σαρδίῳ ἀνακτοῦ,

Ὅδ' αἰρεῖ με χρυσοῦ.

Ὅδ' εἰ φθῶν τυράννοιο.

Certe huic lectioni praeter dialectum etiam ipsa
sententia repugnat. Sic enim Graeca haec verten-
da essent: Non curo Gygem; nihili facio Gygem Sar-
dium Regem. Ergo tum Gyges in vivis esse debuit,
cum auctor haec scriberet: at diu ante Anacreon-
tem natum Gyges ille ad plures abierat. Tu vero
lege,

Ὁ μοι μέλει τὰ Γύγῳ, τῷ Σαρδίῳ ἀνακτοῦ.

hoc est, Nihili aestimo opes Gygis, five; quas Gy-
ges olim habuit. Nam ut Alpheus ille, quem su-
pra citavimus, ita hic scriptor (si is est Anacreon:
nam ex iis, quae sub ejus nomine hodie feruntur,
multa spuria sunt) aperte nimis imitatus est eun-
dem Archilochi locum,

Ὁ μοι ΤΑ ΓΥΓΕΩ τῷ πολυχρυσῷ ΜΕΛΕΙ.

Alexander tamen Aetolus, ut in his sane pere-
grinis nominibus major est licentia, priorem in
Γύγῳ corripuit, Epigrammate in Alcmanem,
quod vitiose editum apud Plutarchum Περὶ Φρυγῆς,
correctius & integrius dedit ex Anthologia inedita
Lucas Holstenius ad Steph. Byzantium:

Καὶ μέγας εἰδῶν Ἐλικωνίδας, αἶ με τυράννον

Θῆκαν Δασκύλειο μείζονα καὶ Γύγῳ.

Ita nunc fertur utroque loco Δασκύλειος: mendose
tamen, nisi auctori errorem potius quam Libra-
riis impingas. Quippe Dascylus five Dascyles Gy-
gis pater non tyrannus erat, sed privatus. Aut
scripsit, aut scripsisse debuit;

Θῆκαν Κανδαύλειο μείζονα καὶ Γύγῳ.

De Candaule & Gyge tyrannis nota est historia.
Quae omnia, ut ad Horatium revertar, dubium
quidem faciunt, Gygesne, an Gyges sit ille Centi-
manus. Nos tamen plurimum scriptorum auctorita-
tem secuti, prius illud praetulimus: recténe an se-
cus, neque scire nunc fas est, nec hilum interest:
neque enim Horatii salus in hoc nomine vertitur.

23. VOLUCRISQUE FATI TARDAVIT ALAS] Lam-
bini quidam codices, Bersmanni unus, & ex no-
stris Petrensis cum Editione Lofcheri habent, vo-

30 Dextra levasset, Mercurialium
 Custos virorum reddere victimas
 Aedemque votivam memento:
 Nos humilem feriemus agnam.

XVIII.

NON ebur, neque aureum
 Mea renidet in domo lacunar:
 Non trabes Hymettiae
 Premunt columnas ultima recisas

5 Africa: neque Attali
 Ignotus heres regiam occupavi:

Nec

VOLUCRES. Et sic etiam legitur apud Servium ad Aen. IV, 610. Quin & vetustiores membranae, quae exhibent VOLUCRIS, id ex antiqua scribendi ratione servant; ut nempe sit quarti casus numeri pluralis, non genitivi singularis. Et sic in hac nostra editione accipi volo, volucres, hoc est, volucres. Elegantius certe volucres alas fati, quam alas fati volucris: Noster Carm. III, 29. de Fortuna:

*Laudo manentem: si celeres quatit
 Pennas, resigno quae dedit.*

Virg. Aen. V, 217.
Radit iter liquidum, celeres neque commovet alas.
 Ovid. Art. II, 45.

Remigium volucres disponit in ordine pennas.

3. NON TRABES HYMETTIAE] Vir celeberrimus Thomas Gale d. *παλαιότης* sic legebat ex conjectura;

*Non trabes Hymettias
 Premunt columnas ultima recisae Africa.*

Quod minime contemnendum est: ut ordo sit, non trabes (citreae) ex ultima Africa recisae premunt columnas marmoris Hymettii. Celebres fane erant columnae Hymettiae, ut Plinius Hist. XXXVI, 3. *Columnas Hymettias non plures sex.* & ibid. XVII, 1. *Columnas quattuor Hymettii marmoris.* Val. Maximus IX, 1. *Cn. Domitius L. Crasso objecit, quod columnas Hymettias in porticu domus haberet.* Trabes autem ex arbore citro ab Africa usque petitae columnis marmoreis imponebantur. Apposite Statius Silv. IV, 2.

*Sed mihi non epulas, Indisque innixa columnis
 Robora Maurorum.*

Recte vero *Trabes* de citro: ut Noster Carm. IV, 1.

Ponet marmoream sub trabe citrea:
 & vide insuper ut apte inferatur illud *Recisae*, de trabibus ligneis: ut Carm. III, 6.

*Matris ad arbitrium recisos
 Portare fustes.*

Atque haec protulisse sufficiat ad Galei conjecturam firmandam. Verum cum omnes ubique codices in recepta lectione consentiant, & praeterea ex correctione Galei impeditior paulo & invenustior fiat ordo verborum; fatius est fortasse locum sat bene se habentem non sollicitare. Trabes enim supra columnas positae, non e ligno solum, sed e lapide fiebant, ut Architectis notum: & proinde marmor Hymettium tam trabibus conficiendis, quam columnis erat aptum. Plinius narrat in domo Salaucis Colchorum regis trabes fuisse argenteas, Hist. XXXIII, 3. *Sed & illius aureae camerae, & argenteae trabes narrantur, & columnae, & parastatae.* In Veneris domo Smaragdinās trabes super Hyacinthinas columnas ponit Claudianus de Nuptiis Honorii v. 88.

*Admiscens artem pretio, trabibusque smaragdis
 Supposuit caesas hyacinthi rupe columnas.*

Jam ergo columnae illa ultima Africa recisae erunt columnae marmoris Numidici, quae apud Romanos magno in honore erant, ut multa scriptorum loca testantur. Juvenalis VII, 182.

Parte alia longis Numidarum fulta columnis.

Nec Laconicas mihi
Trahunt honestae purpuras clientae.

At fides, & ingenî

10 Benigna vena est; pauperemque dives

Me petit: nihil supra

Deos laceffo, nec potentem amicum

Largiora flagito,

Satis beatus unicus Sabinis.

15 Truditur dies die,

Novaeque pergunt interire Lunae.

Tu secanda marmora

Locas sub ipsum funus, & sepulcri

Inme-

Surgat, & argentem rapiat caenatio solem.

Ceterum illud quod mox v. 23. habetur, *Proximos revellis agri terminos*, clare imitatus est Quintilianus Declamat. XIII. *Quod civis pascebat, nunc divitis unius hortus est: postquam proximos quosque revellendo terminos ager locupletis inundavit.*

30. RAPACIS ORCI SEDE DESTINATA] Editiones principes, utraque Veneta cum Lofcheriana, FINE habent, non SEDE: unde prior illa lectio posteriores fere omnes occupavit:

Nulla certior tamen

Rapacis orci FINE destinata,

Aula divitem manet

Herum.

Ubi *Finem orci* Lambinus Dacieriusque extrema & ima Tartara accipiunt, ubi scelerati poenis exercentur. Perperam profecto, siquid hic iudico. Non enim de poenis, sed de morte duntaxat hic agitur; ut & haec ipsa verba, & sequentia quoque clare ostendunt. Dum tu dives, inquit, proximos quosque agros coëmendo tuum undique dilatas & extendis; ejicitur ex paterno lare pauper cliens cum uxore & liberis. Esto autem. Diruitur casa pauperuli, ne latifundia tua dehonefctet: ipse inops vagatur, & laris incerti. Quid tum postea? nulla aula Plutoniâ domo sive sepulchro certior locupletem dominam manet, pariter ac humilem clientem. Quid enim? *Aequa rebus pauperi recluditur, Regumque pueris.* Eadem mox aeterna domus utrumque coërcebit, & te qui novas tibi domos extruis, & illam cui anti-

quo lare excedenti nulla ne conductitia quidem domus superest. Vides, opinor, non posse hic ima Tartara intelligi, nisi una cum divite & pauperem illum clientem eo velis detrudere. Quid quod Nostro haud convenit, Epicureo praesertim, tam iracunde & vehementer in commune locupletibus vitium intonare; ut qui vicina praedia suis jungat & continuet, ei cum Ixionibus & Sisyphis aeternae poenae luendae sint. Quare aliud quid excogitemus, si forte ab omnibus fere Librariis propagata lectio defendi & explicari possit. Ubi illud primum erit inquirendum, quid *Fine* sibi velit, quid *Destinata*. *Destinare*, praeter vulgariore significationes, etiam id notat, describere limites, designare terminos. Curtius IV, 32. *Cum rex urbis futurae muros polenta, ut Macedonum mos est, destinasset.* Vegetius II, 10. *Erat etiam praefectus castrorum — ad quem castrorum positio, valli & fossae destinatio pertinebat.* Virgilius in Culi- ce, 391.

Conformare locum capit impiger: hunc & in orbem

Destinat, ac ferri capulum repetivit in usum.

Plura vide apud accuratissimum Gronovium Patrem Observ. II, 8. Eodem sensu frequentius dicebant *Designare*. Virgilius Aeneid. V, 755.

Interea Aeneas urbem designat aratro.

& VII, 157.

ipse humili designat moenia fossa.

Livius Hist. I, 10. *In Capitolium ascendit Romulus, & simul cum dono DESIGNAVIT templo Jovis FINES: qui locus notatu dignissimus: aequae enim potuit dixisse, destinavit fines.* Revertamur

jam

Inmemor, struis domos:
 20 Marisque Baiis obstrepentis urges
 Submovere litora,
 Parum locuples continente ripa.
 Quid, quod usque proximos
 Revellis agri terminos, & ultra
 25 Limites clientium
 Salis avarus? pellitur paternos
 In sinu ferens Deos
 Et uxor & vir, sordidosque natos.
 Nulla certior tamen,
 30 Rapacis Orci sede destinata

Aula

jam ad Horatii verba, in quibus elucescere, ni fallor, incipit & sententiae nova species & constructionis: ubi *Destinata* casu patrio accipietur, & ad *Aula*, non ad *Fine* referetur. *Nulla certior*, hoc est, *non certior* (vide Servium ad Georg. I, 125.) aula manet divitem herum, quam pauperem clientem. Qualis vero vel quanta illa aula? *destinata sine Orci*, sive designata & descripta termino ipsius Orci, aequae spatiosa ac ipse Orcus. *Fine* eo sensu eleganter dicunt auctores; Ovid. Pont. I, 4.

*Ille est in Pontum Pelia mittente profectus,
 Qui vix Thessaliae sine simendus erat.*
 hoc est, *Thessalia tenus*. Idem in Halieutico:
Cercurosq; ferox scopulorum sine moratus;
 i. e. scopulorum tenus. Lucretius IV, 628.

Deinde voluptas est e succo sine palati:
 Sic ibi legendum, non ut vulgo *in sine*: palato tenus & non ultra, saporibus gustamus. Gellius I, 3. Hac fini ames, tamquam forte fortuna esurus, hac itidem tenus oderis, tamquam fortasse post amaturus. Huc etiam pertinet illud Ovidii Metam. II, 131.

*Zonarumque trium contentus sine, polumque
 Effugito australem, junctamque aquilonibus Arcton:*
 & illud Senecae de Beneficiis VI, 23. *Vide in quantum corporibus vagari liceat, quae non coërcuit sine terrarum, sed omnem in partem sui misit.* Quod si huic interpretationi accedis; jam & aliud restabit ex conjectura emendandum. Quid enim hic faciet *RAPACIS Orci* neque vero nescius sum alias sic recte dici, ut Seneca Hippol. 467.

*Cum tam rapaces cerneret fati manus.
 & 1152.*

*Pallas Aëtaeae veneranda genti,
 Casta nil debes patruo rapaci,*
 i. e. Plutoni. Verum hic, ubi *Orcus* non *personam* notat, sed *locum*; & de ejus *sine*, limite, spatio agitur, iners plane epitheton & otiosum videtur illud *Rapax*. Literae versuum initiales facile in manuscriptis mutabantur, quia plerumque omisssae erant a Librariis, ut postea minio scriberentur. Id, opinor, hic loci evenit; & corrigendum,

CAPACIS Orci sine destinata.
 Cur, inquit, ex paternis aedibus extorrem agis pauperem clientem? eadem tandem, qua tu, aula habitabit: atque ea ampla satis, quippe quae *Capacis* Orci spatio terminata est. Ovid. Metam. IV, 439. in descriptione Orci,

*Mille capax aditus, & apertas undique portas
 Urbs habet: utque fretum de tota flumina terra;
 Sic omnes animas locus accipit ille, nec ulli
 Exiguus populo est, turbamve accedere sentit.*

Seneca Herc. Fur. v. 658. de Dite,
*Eas omne mundi, teque dominantem pretor
 Regno capaci.*
 Verum, utcumque haec sic satis speciosa sint; illa tamen, opinor, pluribus arridebit & adlubescet lectio, quam tres codices Cruquiani & ex nostris Zulichemianus subministrant,

*Nulla certior tamen
 Rapacis Orci SEDE destinata
 Aula divitem manet
 Herum.*

Idque

Aula divitem manet
 Herum. quid ultra tendis? aequa tellus
 Pauperi recluditur,
 Regumque pueris: nec satelles Orci
 35 Callidum Promethea
 Revexit, auro captus. hic superbum
 Tantalum atque Tantali
 Genus coërcet: hic levare functum
 Pauperem laboribus,
 40 Vocatus atque non vocatus audit.

XIX.

Idque, vel ob unum illum Taciti locum, Annal. I. 8. *Ne, ut quondam nimis studiis funus Divi Julii turbassent, ita Augustum in Foro potius quam in Campo Martis SEDE DESTINATA cremari vellent.* Quin & ad has partes vocandus erit Servius, qui ad Aeneid. VI, 152.

Sedibus hunc refer ante suis, & conde sepulchro, Sepulchrum, ait, SEDES vocatur. Horatius: Nulla certior tamen rapacis orci FINE destinata aula divitem manet herum. Virgilius, [VII, 3.] Et nunc servat honos SEDEM tuus, ossaque nomen. Quamvis enim illud FINE, quod hic legis, omnes ubique Servii editiones exhibeant, neque nunc nobis facultas detur Membranas consulendi; veri tamen simile est, quod & Lambinus alique post ipsum animadverterunt, SEDE destinata dedisse olim Grammaticum; cum eo nomine verba adducat, ut sepulchrum probet *Sedem* appellari. Verum esto hoc, ut quisque volet: illud non omittendum, sive FINE, seu SEDE hic legeris, omnino aptius fore epitheton CAPACIS Orci, quam RAPACIS.

7. PLENOQUE BACCHI PECTORE TURBIDUM LAETATUR] Vir summo ingenio Dan. Heinsius pro *Laetatur* substituit *Lymphatur*: idque adeo, quia *to metu* in versu praecedente interpretatur, *furores, insania, lymphatione*; quod & ante illum fecit

Torrentius, & post Dacierius. Utrumque perperam: nam & *metu* illic accipiendum pro *timore*; & recte habet *Laetatur* sive gaudet. Hoc enim fingit Horatius, se cum forte in abditis silvis carmina meditans vagaretur, incidisse in Bacchum cum comitatu Nympharum & Satyrorum: ex hoc viso se & *laetitia* & *metu* affectum esse: & *laetitia* quidem, tum quia propinquo ejus numine tactus esset, tum quia amicum sibi Deum vidiisset: siquidem Poëtae erant sub Liberi tutela: ut Noster Carm. I, 1.

me gelidum nemus

Nympharumque leves cum Satyris chori

Secernunt populo:

Epist. I, 19.

Adscripsit Liber Satyris Faunisque poëtas:

& Ep. II, 2.

Rite cliens Bacchi, somno gaudentis & umbra: metu vero, quia mortalis non potest non terri deorum immortalium aspectu: ut Aeneas ipse, fortissimus licet, toto corpore cohorrui, cum Dii Penates sibi in somno apparuissent, Virgil. Aen. III, 175.

Talibus attonitus visis, ac voce deorum.

Tum gelidus toto manavit corpore sudor.

& postea viso Mercurio, Aen. IV, 279.

At vero Aeneas aspectu obmutuit amens,

Arrestat-

XIX.

IN BACCHUM.

BACCHUM in remotis carmina rupibus

Vidi docentem (credite posteri)

Nymphasque discentis, & auris

Capripedum Satyrorum acutas.

5 Euoe! recenti mens trepidat metu,

Plenoque Bacchi pectore turbidum

Laetatur. euoe! parce Liber,

Parce, gravi metuende thyrso.

Fas pervicacis sit mihi Thyiadas,

10 Vinique fontem, lactis & uberes

Cantare rivos, atque truncis

Labfa cavis iterare mella:

v. 9. EST MIHI THYADAS.

Fas

Arrestaeque horrore comae, & vox faucibus haesit.
Sponte tamen & Penates & Mercurius se Aeneae
conspiciendos dederunt; justior itaque Horatii
metus, qui inopinatus & injussus Bacchi & Nym-
pharum concilium oculis temeraverat. Quippe,
ut vulgo tum creditum est, sine magno malo vel
summo discrimine nemo umquam Deum aliquem
invitum conspexit. Notum illud Homeri Iliados I,
v. 131.

Καλεποὶ δὲ θεοὶ φαίνεσθαι ἐναργεῖς.
& Callimachi, Hymno in Palladem v. 100.

*Κράνιοι δ' ὅδ' ἐλέγοντι νόμοι,
"Ὅσπερ τιν' ἀθανάτων, ὅκα μὴ θεὸς αὐτὸς ἔλθῃται,
Ἀθήνη, μισθῶ τοῦτον ἰδεῖν μεγάλην.*
ubi vide plura ad hanc rem apud Illustriss. Span-
hemium τὸν πᾶν καὶ τὸν πανάρισον. Jure itaque
fingit Horatius, sibi, viso Baccho, cor metu tre-
pidare; mixta tamen *laetitia*, quia noverat (Carm.
I, 17.) *pietatem suam & Musam diis esse cordi*. Recte
igitur habet, TURBIDUM LAETATUR; ut intelliga-
mus voluptatem eam cum horrore fuisse junctam.
Quo modo & Lucretius III, 28.

*His tibi me rebus quaedam divina voluptas
Percipit, atque horror.*

Recte etiam, mens TREPIDAT metu & LAETA-

TUR; ut fere Persius dixit, *Laetari praetrepidum
cor*. Sed opellae pretium est, ut totus Persii locus
hic describatur, cum & explicatione & emenda-
tione egeat, Sat. II, 53.

*Si tibi crateras argenti, incusaque pingui
Auro dona feram; sudas, & pectore laevo*

Excitias guttas: laetari praetrepidum cor:
ubi perperam magnus Casaubonus *guttas* interpre-
tatur *lacrimas*; & *laevo* pectore, *stulto*. Tu vero
lege & distingue; neque mea fide, sed MSti co-
dicis Tho. Galei:

Sudas, & pectore laevo

Excitiet guttas laetari praetrepidum cor.
Vel, si forte id mavis, *sudas, & excitiat*. Quo-
rum hic sensus atque ordo est: *Sudas, & cor prae-
trepidum* sive properans *laetari excitiat guttas* su-
doris *pectore laevo*, sive sinistra parte pectoris, ubi
cor salit, & sudor erumpere solet. *Praetrepidum
laetari*, constructione Graeca, & tam Persio, quam
Horatio familiari, de qua vide nos ad Carm. I, 1.

9. FAS PERVICACES EST MIHI THYADAS.] *Fas
est*, ut hic explicant veteres Scholiastae, non
significat quod alibi solet, *Licet*, sed *Possibile est*:
ut *Nefas* & τὸ ἀνόσιον notat & τὸ ἀδύνατον. Sed
utrovis modo acceperis, non belle cohaeret cum
filo

Fas & beatæ conjugis additum
Stellis honorem, tectaque Penthei

15 Disjecta non leni ruina,
Thracis & exitium Lycurgi.

Tu flectis annis, tu mare barbarum:

Tu separatis uvidus in jugis

Nodo coërces viperino

20 Bistonidum sine fraude crinis.

Tu,

filo totius carminis. Metu trepidus poëta, ne forte Bacchus a se conspectus graviter offenderetur, & (ut pulchre iidem Scholiastæ) *per mentis perturbationem putans sibi infesto thyrso deum imminere*, deprecatur ejus veniam verbis submissis;

Parce, Liber,

Parce gravi metuende Thyrso:

& deinde per totum carmen Bacchum ipsum compellat, & propitium sibi facit; *Tu flectis annes; Tu cum parentis: Te vidit infons Cerberus.* Unde igitur tanta fiducia, ut statim ingerat; *FAS EST mihi Thyadas & vini fontem & caetera Liberi Patris miracula vulgo proferre.* Haec non sunt verba metuensis aut deprecantis. Tu vero corrige, reclamantibus licet codicibus;

Fas pervicaces sit mihi Thyadas:

Bacchum enim his verbis, ut caeteris quae sequuntur omnibus, alloquitur: *Parce*, inquit, quod te inopinatus viderim; *fas sit te a me visum esse*, aliis narrare; *liceat ea quae viderim carmine celebrare.* Id enim nisi cum Bacchi venia non ausus fuisset; ut alibi Carm. I, 18.

non ego te, candide Bassareu,

Invitum quatiam; nec variis obsita frondibus

Sub divum rapiam.

Sic & Virgilius, ea quae sub inferis sunt narraturus, prius Deorum & Manium veniam precatur. Aen. VI, 262.

Di quibus imperium est animarum, umbrasque silentes,

Et Chaos & Phlegethon, loca nocte tacentia late,

Sit mihi fas audita loqui: sit numine vestro.

Pandere res alta terra & caligineertas.

Porro in hoc ipso versu *Thyadas* vel *Thiadas* habent Horatii codices: Orthographia tamen & auctoritas magis postulat, ut *Thyias* scribamus. Velius Longus p. 2220. *Quoties duabus vocalibus interjecta. I. littera est, duarum consonantium obtinet*

vicem; sic non erit acephalus versus:

Thyias ubi audito trepidant trieterica Baccho;

& Troiaque nunc stares;

Aio te, Aeacida, Romanos vincere posse.

Sed tamen editum est *Thyas* etiam apud Velium; plane contra ipsius Velii effatum: tria enim exempla profert, ubi duabus vocalibus I interjicitur, *Aio, Troia, Thyias.* Versus autem est Virgilii Aen. IV, 302.

Thyias, ubi audito simulant trieterica Baccho.

Ita olim in suis codicibus Velius reperit; ita, teste Pierio, nunc exhibet vetustissimus Codex Medicus. Ceteri tamen apud Pierium *Thyas*; & sic Inscriptio apud Gruterum p. 599, I. ATENNIA. THYAS. Eadem est diversitas etiam apud Graecos. *Θυιάς*; nunc legitur in editionibus Aeschyli, Sophoclis & aliorum: at Hesy chius cum vocali gemina, *Θυιάς, Βαυζιάς* ubi ipse literarum ordo de scriptura dubitare non finit. Placet igitur *Thyias*, ut *Agyieus, Harpyia, Ithyia, Orithyia.*

15. DISJECTA NON LENI RUINA] Editiones principes Veneta & Lofcheri, cum recentioribus codicibus, habent *LEVI*. *Non levi ruina*, ut Seneca Phoenissis v. 284.

atque urbes movet

Graias in arma: non levis sessis venit.

Ruina Thebis.

Sic gravis ruina, ut Noster Serm. II, 8.

Interea suspensa graves aulaeas ruinas

In patinam fecere.

Rectius tamen vetustiores membranæ *LENI*, ut Blandinae Cruquii, & ex meis Leidenses, Gracvianae, & ex prima manu Reginenses. *Non leni*, i. e. *crudeli*: quippe Pentheus a matre lymphata vivus discerptus est. Male igitur *levis* hic praefertur editiones quaedam, etiam recentes: neque enim in eo loco Trochaicum, ut *non le*, admittere solet Noster. Nam quod vir eruditus id

Tu, cum parentis regna per arduum
Cohors Gigantum scanderet inopia,
Rhoetum retorsisti leonis
Unguibus, horribilique mala:

v. 23. Vulg. RHOECUM.

Quam-

id ab Alcaeo factitatum observat, ut

Ω Βαρχί, Φάρμακον δ' ἄριστον,
&

Μελιχρὸν αὐτὰρ ἀμφὶ κόρρα,
id quidem verum est, sed nihil ad Horatii mo-
rem. Quin & in Sapphico carmine, Trochaicum
in secundo loco saepe adhibuerunt & Alcaeus &
Sappho, ut

Ποικιλόφρον ἀδάναι' Ἀφροδίτα,
Παῖ Διὸς δολόπλοκε, λισσομαί σε'
quod secutus est etiam Catullus, ut in XI.
Seu Saecus Sagittiferosque Parthos:

& LII.

Otium, Catulle, tibi molestum est:
tamen data opera Noster a Trochaico in eo loco
abstinuit, tam in hoc Sapphico versu, quam in
illo Alcaico. Idque optimo consilio factum; nempe
ut versus illi tardiores paullo gravioresque veni-
rent ad aures: nam sine spondaeo celeres nimium
volubilesque & sine pondere feruntur. Vide nos ad
Carm. III, 2. v. 1.

23. RHOECUS RETORSISTI LEONIS] Et iterum
Carm. III, 4. v. 55.

Quid RHOECUS evulsisque truncis Enceladus?

Ita nunc editiones pleraeque contra omnium
membranarum fidem, quae summa constantia habent
Rhoetum, vel Retum, vel Rehum; ut semper scribatur litera T, non C. Solus Cruquius ex
uno codice profert Rhoecum: idem tamen fatetur
C in litura fuisse; ut ex prima manu etiam iste
codex exhibuerit Rhoetum. Neque aliter habent
editiones veteres ante annum MDL. Quicumque
primus immutavit, id videtur fecisse auctoritate
Apollodori, qui unum ex Centauris ΡΟΙΚΟΝ,
Rhoecum memorat, lib. III. c. 9. Κενταύροι ΡΟΙΚΟΣ
καὶ Ἰλαῖος: quo modo & Aelianus XIII, 1. Δύο
τῶν κενταύρων Ἰλαῖός τε καὶ ΡΟΙΚΟΣ; & Callima-
chus Hymno in Dianam v. 221.

Οὐδὲ μὲν Ἰλαῖον τε καὶ ἄφρονα ΡΟΙΚΟΝ ἔολπα.
Quin & praeter illum Centaurum, nomen Rhoecus
aliunde erat Graecis notum, ut ΡΟΙΚΟΣ ille,
de cuius amoribus cum Nympha Hamadryade vide
Scholiastem Apollonii Rhodii ad lib. II. v. 479.
& Samius ille Architectus & Plastes apud Herodotum
III, 60. & Pausaniam lib. VIII. de quo & Plinius
XXXV, 12. Sunt qui in Samo primos omnium

Plasticen invenisse RHOECUM & Theodorum tradant.
Esto igitur, si velint, Centauri nomen RHOECUS:
quid hoc ad Gigantem, de quo agit Noster? Gi-
gantem certe nemo Graecorum, quod sciam, ΡΟΙΚΟΝ
nominavit. Quamquam & Centaurum illum non
Rhoeci, sed Rhoeti nomine scriptores Latini appellent,
aut alios credo auctores, aut alios codices secuti:
ut Virgil. Georg. II, 456.

Centaurus leto domuit. Rhoetumque Pholumque,
Et magno Hylaeum Lapithis cratera minantem.
ita omnes Pierii codices, nullus Rhoecum. Ovid.
Metam. XII. de pugna Centaurorum cum Lapithis.
v. 271.

Ecce rapit mediis flagrantem Rhoetus ab aris.
& 285.

Gaudia nec retinet Rhoetus.

& 301.

Rhoetus & ipse suo madefactus sanguine fugit.
Ita omnes apud Heinsum scripti. Valer. Flacc. I, 141.
multoque insanus Iaccho

Rhoetus.

& III, 65.

Rhoetus iniqui

Nube meri.

Sic omnes utrobique membranae tam Heinssii,
quam Carrionis. Lucan. VI, 390.

Teque sub Oetaeo torquentem vertice vulsas,

Rhoete ferox, quas vix Boreas inverteret, ornos.
ita editiones veteres cum codicibus Pulmanni &
Bersmanni: male magnus Grotius in suis editionibus,
Rhoeca. Claudianus in Nuptias Honorii, praefat. v. 13.

Centauri Faunisque negant; quae flectere Rhoeton,
Quae rigidum poterant plectra movere Pholum?

Jam vides Latinos uno consensu Centaurum illum
Rhoetum appellasse: ut fortasse controversia mo-
venda sit de lectione ΡΟΙΚΟΣ apud Callimachum,
Apollodorum, & Aelianum. Verum hoc esto, ut libet. Sed nulla interim ratio est, cur in
Gigantis nomine codicum omnium scripturam re-
pudiemus, praesertim cum omnia, quae apud
Graecos extant hujus nominis vestigia lectioni huic
patrocinentur. Apollodorus I, 6. de pugna Deo-
rum & Gigantum. Τῶν δὲ λοιπῶν Ἀπόλλων μὲν
Εφιάλτι τὸν ἄριστον ἐτόξευσεν ὀφθαλμῶν, Ἡρακλῆς
δὲ τὸν δεξιόν, Εὐρυτοῦ δὲ θυροῦ δρυὸς ἔκτενε, Κλύ-

25 Quamquam, choreis aptior & jocos
Ludoque dictus, non fat idoneus
Pugnae ferebaris, sed idem
Pacis eras mediisque belli.

Te vidit insons Cerberus aureo
30 Cornu decorum, leniter atterens
Caudam; & recedentis trilingui
Ore pedes tetigitque crura.

XX.

τιον δὲ φασιν, Ἐκάτη, μάλλον δὲ Ἡφαίστος βαλὼν
μύδροις. Ubi obsecro te quid haec tibi volunt, Eū-
ρυτον δὲ, θυρσὶ δρυός: hoc est, Eurymus autem
thyrsō quercus peremit Hercules? Quid, malum,
Hercules cum thyrsō pugnant? anne clavam tum
perdiderat? codex manuscriptus pro δρυός habet
δρύς. Corrigendum sine dubio, Διώνυκος, ut &
ante nos vidit Doctissimus Galeus ad locum. Ex
Gigantibus, ait auctor, Ephialtem sagittis confecerunt
Apollo & Hercules, Eurymus thyrsō inseremur
Bacchus; Clytium occidit vel Hecate vel Vulcanus.
Habemus jam, opinor, gigantem, quem quaerimus.
Vide enim: Eurymus a Baccho peremptus
est, secundum Apollodorum: Rhoetus ab eodem
Baccho secundum Horatium. Nimirum iste Eu-
ρυτος rescribendum est Ροῖτον. οἱ & v apud Graecos
eodem sono proferebantur; unde passim in scri-
ptis Codicibus confundi solebant, ut mille locis
videre est apud Suidam, Hesychium, & alios.
Pro Ροῖτον igitur scriptum erat Ρότον, inde corre-
ctores dederunt Εὐρυτος. Neque nos moveat, quod
ille Thyrsō, Noister sub Leonis specie Bacchum
pugnasse dicat: nam in fictis fabulis pro lubitu
mentiebantur auctores veteres. Apud Hyginum
inter nomina Gigantum habentur, Ephialtes, E-
ρυτος: ubi ex Apollodoro rescribunt Eurymus; ego
& hic quoque reposuerim Roetus. Scholiastes He-
siodi ad Theogoniam, Nomina, ait, Gigantum
sunt haec, Ἀγκυονοῖς, Ἐγκελάδος, Πορφύριον, Μί-
μης, Φούτος, Ὀμβριμος. Iterum pro corrupto illo
φούτος, repono ΡΟΙΤΟΣ. Haec sola, ni fallor,
nunc apud Graecos restant vestigia hujus nominis
seu Rhoeti, sive Rhoeti: & in his, ut vides, litera

T est, non K; ut longe facilius ex eis extundas
ΡΟΙΤΟΝ quam ΡΟΙΚΟΝ. C tamen vel K re-
tinet Naevius in Carmine Belli Punici primo, cujus
locus extat apud Priscianum p. 669. sic ad Satur-
nium versus reducendus:

Inerant signa expressa, quomodo Titani,
Bicorporos Gigantes, magnique Atlantes,
Rhuncus atque Purpureus, filii Terras.

Nam sine dubio Rhuncus ille & Purpureus idem
sunt, ac Rhoecus sive Rhoetus & Porphyrius apud
Horatium & alios. Codex Prisciani scriptus habet
Runcus, alter Ruchus. RHOETUM tamen clare con-
firmat Sidonius Apollinaris Carm. VI, 24.

Pindus, Othrys, Pholoë, dextris cecidere Gigan-
tum.

Decidit & RHOETI jam gravis Ossa manu.
Sternitur Aegeon, Briareus, Ephialta, Mimaf-
que

Arctos suti lambea calce rotas.
Enceladus patri jacuit, fratrique Typhoeus,
Euboicam hic rupem sustinet, hic Siculam.

24. HORRIBILIQUE MALA] Sententia quidem
comperita est; Bacchum scilicet in Leonem se
transformasse, & sub ea specie cum Rhoeto pu-
gnasse: sed verba non adeo clare id indicant,

Rhoetum retorsisti leonis

Unguibus horribilique mala.

Nihil enim verba haec vetant, quin verum Leo-
nem intelligas; quales cum Tigridibus & Pardis
multos in comitatu habere solitus est Bacchus.
Quare vide, annon forte rescribendum,

Rhoetum retorsisti Leonis

Unguibus horribilisque mala.

& ordo erit, Tu horribilis unguibus malaque leonis
retor-

XX.

AD MAECENATEM.

NON usitata, nec tenui ferar
 Penna biformis per liquidum aethera
 Vates; neque in terris morabor
 Longius; invidiaque major
 5 Urbis relinquam. non ego, Pauperum
 Sanguis parentum, non ego quem vocas,
 Dilecte Maecenas, obibo;
 Nec Stygia cohibebor unda.

Jam

retorsisti Rhoetum. Ea particulae que structura familiaris Horatio est, ut mox in hoc ipso Carmine, ore pedes tetigitque crura.

III, 1.

Moribus hic meliorque fama.

& III, 4.

Ludo fatigatumque somno.

Verum quidem est, quot hodie extant codices horribili habere: at non ita olim, quantum ex veteri Scholiasta Acrone licet conjicere; sic enim ille, Horribilique mala) *maxilla* METUENDUS. Certe haec interpretatio est, non *totū horribili*, sed *totū HORRIBILLIS*.

I. NEC TENUI FERAR] Codices nostri, Reginensis & Petrensis,

Non usitata, non tenui ferar.

3. NEQUE IN TERRIS MORABOR] Graevianus, Reginensis, Galei, Magdalenensis, Bodleianus cum pluribus Torrentii, TERRA.

6. NON EGO QUEM VOCAS DILECTE MAECENAS OBIBO] Nolim haec sana praestare, quamvis ita exhibent omnes scripti editique. Laborant autem interpretes, ut sensum aliquem extendant. Quibusdam *quem vocas* est, quem *ad caenam* vocas; ut Catullus,

Quaerunt in trivio vocationes.

&

Qui tunc vocat me, cum malum legit librum.

& Plautus in Sticho.

Negare nulli soleo, si quis me vocat.

Verum haec interpretatio parasiti potius gulam, quam gratum Clientis animum exprimit: Quasi vero majus esset cum Maecenate pulpamenta co-

medere, quam vitam, pecuniam, & agrum in Sabinis ei debere. Aliam igitur viam insunt Interpretum pars melior, & sic locum interpungunt,

non ego, pauperum

Sanguis parentum, non ego quem vocas

Dilecte, Maecenas, obibo.

ut sententia sit; non ego, quem sic tu compellere soles *o dilecte*: sive, quem tu Dilectum vocas. Sed neque haec interpretatio multo melior est altera. Nam primo, ab ambiguo laborabit sententia, quo vitio minime tenebatur Noster: quippe si puncta, ut olim, abfuerint, quis non potius *Dilecte* cum *Maecenas* conjunxerit? ut alibi, *Clare Maecenas eques, Jocosae Maecenas, Beate Maecenas, Candide Maecenas, Maecenas docte*: & Statius Silv. II, 4. ad Meliorem Atedium,

quo tu, Melior dilecte, recluso

Numquam solus eras.

Deinde, inepte hoc & alieno prorsus loco ponetur, *Ego pauper, ego quem Dilectum vocas, non obibo*: quasi eo magis mirum foret, se non obiturum esse, quod a Maecenate diligeretur. Recte & acute Vir magnus Julius Scaliger, *illa tamen*, inquit, *non conveniunt loco*, Non ego, quem vocas Dilecte, Maecenas, obibo: *Quid enim? quod πῶς? Imo nihil mirum, poetam qui placeat Maecenati, interire*. Sed tantum absunt, ut Horatium intelligant, ut ne Scaligerum intellexerint. Scripsit enim Scaliger, *Imo nihil mirum, poetam qui placeat Maecenati, NON interire*, hoc est, Scripta ejus immortalia fore. Male Typographus negativam particulam omisit. Quid multa? sine dubio

Jam jam residunt cruribus asperae
 10 Pelles; & album mutor in alitem
 Superne; nascunturque leves
 Per digitos humerosque plumae.
 Jam Daedaleo ocior Icaro,
 Vifam gementis litora Bospori,
 15 Syrtisque Gaetulas, canorus
 Ales, Hyperboreosque campos.

sic construendus est locus, *Non ego, non ego obibo, quem vocas Sanguis pauperum parentum.* Hic nihil jam ineptum; hic pulchre habet Antithesis; non ego, quem pauperis Libertini filium vocas, obibo: Neque paupertas neque ignobilitas generis obstabit, quo minus sempiternum nomen ex scriptis meis consequar. Sed quale, quaeso illud, quod a Maecenate se vocari narrat Libertini filium? Quid? an ille umquam Horatio suo ignobilitatem exprobraverit? Ille ne ut hoc fecerit, *qui non* (Serm. I, 6.)

Ut plerique solent, naso suspendit adunco Ignoros:

Qui referre negat, quali sit quisque parente Natus, dum ingenuus:

qui turpi secernit honestum,

Non patre praeclearo, sed vita & pectore puro? numquam hoc serio Maecenas. Proinde aut *ludo jocoque* se sic a Maecenate vocari solitum intelligamus, aut, quod fortasse melius est, sic levi mutatione locum emendemus.

Non ego, Pauperum

Sanguis parentum, non ego quem VOCANT, Dilecte Maecenas, obibo.

quem Rivalis scilicet & Invidi sic sugillare solent; *Quem rodunt omnes libertino patre natum.*

Proclive autem fuit Librariis pro *VOCANT* substituere *VOCAS*, quia statim sequitur vocativus singularis, quo cum jungendum id esse pro sua sapientia existimabant.

10. ET ALBUM MUTOR IN ALITEM SUPERNE] Ita Codices plerique omnes *SUPERNE*; & sane ultimam corripit auctoritate Lucretii, cujus hoc est libro VI, 543.

Terra superne tremis, magnis concussa ruinis. & sic *inferne* ibidem v. 696.

Tecta superne timent, metuunt inferne cavernas. Similiter & Prudentius Peristeph. XII, 39.

Omnicolor vitreas pictura superne tinguit undas. & Cathem. III, 10.

Denique quod sumus aut agimus,

Trina superne regat pietas.

ubi Nic. Heinſius *interne* etiam notat ex Aufonio, Epist. V.

Implicitum quam te nostris interne medullis.

Cui addas ex carmine de Burdigala ejusdem,

Distinctas interne vias mirere domorum.

Festus denique Avienus in Orae Maritimae descriptione,

nullus aethram discurit

Superne venti spiritus, pigra incubat

Caligo terras.

Legat itaque, qui volet, & in Horatio *SUPERNE*. Verum cum disertissimus Muretus asseveret vetustos quosdam codices habere *SUPERNA*; & sic e Noſtris Zulichemianus, si Heinſianis Excerptis fides: quibus favent Leidensis & Magdalenſis noſter, ubi habetur *SUPERNAE*: melius videtur ut cum Mureto reponamus,

& album mutor in alitem

Superna, nascunturque leves.

Neque enim apud ullum politionis aevi poetam, correptam in his adverbis ultimam invenies; neque tam aptum hic & appositum est *Superne*, quam *Superna*. Quippe *superna* nihil aliud notet, quam *Supernas* corporis partes: at *Superne*, magis quae supra corpus & caput sunt, quam superiora corporis. Elegans vero constructio est, a Graecis hausta, *Mutor superna* in alitem; ut Ovidius Metam. IX, 81.

Sic quoque devicto restabat tertia tauri

Forma trucidis: tauro mutatus membra rebello.

Neque vero formides syllabarum earundem concursus, *Superna nascuntur*: sic enim Virgilius, *Achaica castra, Dorica castra*; & plura similia.

13. JAM DAEDALEO OCIOR ICARO] Miror equidem, cur Icaro exemplo hic uti voluerit Noſter. Quid opus erat, ut male sibi ominaretur? Melius profecto sapuit Carm. IV, 2.

Pindarum quisquis studet aemulari,

Me

Jule,

Me Colchus, & , qui dissimulat metum
 Marfae cohortis, Dacus, & ultimi

Noscent Geloni: me peritus

20 Discet Hiber, Rhodanique potor.

Absint inani funere naeniae,

Luctusque turpes, & querimoniae:

Conpescce clamorem, ac sepulcri

Mitte supervacuos honores.

Fule, ceratis ope Daedalea

Nititur pennis, vitreo daturus

Nomina ponto:

Quisquis ergo *Icari* exemplo volaverit, sive *ocior* sive tardior nihil interest, is certe male rem gesturus est, & temerariis ausis excidet in aquis periturus. Vix crediderim tam nasutum poetam a tam sinistro omine non sibi cavisse. Codex noster Leidensis plus DCCC annorum pro *ocior* habet *NOTIOR*. Nimirum jam olim turbabant codices in hoc vocabulo. Quid si rescripseris:

Jam Daedaleo TUTOR Icaro,

Visam gementis litora Bospori.

hoc est, ego jam in cynnum mutatus, non *Icari* exemplo, sed *tutis* pennis volabo, & remotas regiones *visam*. Ovid. Trist. III, 4.

Quid fuit, ut TUTAS agitarit Daedalus alas?

Icarus Icariaz nomine signet aquas?

Nempe quod hic alte, demissius ille volabat:

Nam pennas ambo non habuere suas.

ubi recte acutissimus Heinsius, *agitarit* pro *agitarit*: debuit quoque ex quatuor scriptis *Icariaz* pro *immensas*, quod nive ipsa frigidius est. Perperam vero idem contra omnes codices in ipso textu reposuit,

Nam pennas ambo nonne habuere suas?

Recte enim veteres libri: Non habuere suas: hoc est, Ambo enim pennas habuere non suas, sive *alienas, factitias*: cur non igitur aequae ambo aut tuti erant, aut perierunt? nempe hic alte, ille demisse volabat. Virgil. Georg. II, 82.

Miraturque novas frondes & non sua poma.

Q. HORA-